

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2019.4.9.
COM(2019) 175 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE

**AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS
SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK, A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK ÉS AZ EURÓPAI
BERUHÁZÁSI BANKNAK**

Negyedik jelentés az energiaunió helyzetéről

I. BEVEZETÉS

A Jean-Claude Juncker vezette Bizottság energiaunió-projektje¹ azt a célt tűzte ki, hogy az európai energia- és éghajlat-politika átalakítása révén az uniós fogyasztóknak biztonságos, fenntartható, versenyképes és megfizethető energiát adjon. Elkötelezett továbbá amellett, hogy az EU-t globális vezetővé tegye a megújuló energia terén, első helyre sorolja az energiahatékonyságot, és továbbra is élharcos legyen az éghajlatváltozás elleni küzdelemre irányuló globális erőfeszítések tekintetében. Négy év elteltével az energiaunió valósággá vált. Az Európai Parlament, a tagállamok és az érdekelt felek határozott támogatása mellett az energiaunió Európát ellenállóbbá tette, és számos alapvető módon alaposan modernizálta az európai energia- és éghajlat-politikát.

Egyrészt átfogó és jogilag kötelező keretrendszert hozott létre a Párizsi Megállapodás céljainak elérésére, és ezzel párhuzamosan elősegítette az európai gazdaság és ipar modernizációját. Az energiaunió olyan irányítási keretrendszert hozott létre, amely lehetővé fogja tenni a tagállamok és az Európai Bizottság számára, hogy együtt dolgozzanak az éghajlati és energetikai célok eléréséhez szükséges szakpolitikák és intézkedések kialakításán. Ezenkívül mélyen beágyazódik az uniós prioritások szélesebb keretébe is. Az energiaunió segít a fenntartható fejlesztési célok elérésében, valamint a körforgásos gazdaságra és a levegőminőségre vonatkozó politikai menetrend végrehajtásában. Szorosan kapcsolódik a tőkepiaci unióra, a digitális egységes piacra, az új európai készségfejlesztési programra, az európai beruházási tervre, valamint a biztonsági unióra irányuló szakpolitikákhoz.

Másrészt az energiaunióra vonatkozó átfogó megközelítés lehetővé tette az EU számára, hogy egyértelmű és ambiciózus célokat tűzzön ki 2030-ra a megújuló energia és az energiahatékonyság terén. Biztosította az EU számára annak lehetőségét, hogy hasonlóan ambiciózus szakpolitikákat alakítson ki a tiszta mobilitás terén is, beleértve az új személygépjárművek, zárt tehergépjárművek és kamionok kibocsátását. Szilárd alapot biztosított továbbá ahhoz a munkához, amely arra irányul, hogy 2050-re modern és virágzó, éghajlatsemleges gazdaságot lehessen kialakítani. Az Európai Unió 2050-re vonatkozó elképzelése² kialakította a jövőbeli éghajlat- és energiapolitika keretrendszerét, amely Európát az éghajlat-semlegesség felé vezető útra tereli, és jelentős előnyöket biztosít a gazdaság és az emberek életének minősége szempontjából³.

Harmadrészt az energiaunió a teljesen naprakész szabályozási keretrendszer és a jelenlegi időszak és 2050 között szükséges szakpolitikákra vonatkozó elképzelés kombinációját nyújtja. Ez biztosítja a EU gazdaságának modernizálására és a helyi munkahelyek teremtésére irányuló, minőségi, innovatív beruházáshoz szükséges biztonságot. Több mint 4 millió „környezetbarát munkahely” van jelenleg az EU-ban, és az energetikai átállás egyértelműen lehetővé teszi továbbiak létrehozását. A további környezetbarát munkahelyeket az uniós beruházások hozzák létre a kohéziós politikai alapok, a kutatási és innovációs alapok, a Juncker-terv, valamint az Európai Bizottság fenntartható

¹ „A stabil és alkalmazkodóképes energiaunió és az előrettekintő éghajlat-politika keretstratégiája”, COM(2015) 080 final, 2015. február 25.

² „Tiszta bolygót mindenkinek” – Európai hosszú távú stratégiai jövőkép egy virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról (COM(2018) 773 final), 2018. november 28.

³ Lásd még: 10 tendencia, amely átalakítja az éghajlatot és az energiát, Európai Politikai Stratégiai Központ, 2018. december 3. https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/epsc_-_10_trends_transforming_climate_and_energy.pdf

finanszírozásról szóló friss kezdeményezései révén. Az energiaunió az úttörő szerep előnyeit biztosító innováció előmozdítása révén támogatja az európai ipar versenyképességét. Az energiaunió ezenkívül előmozdítja az európai értékláncok létrehozását a kritikus és feltörekvő ágazatokban, mint az akkumulátorok és a hidrogén terén.

Negyedrész az energiaunió középpontjában a belső energiapiac elmélyítése áll, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy valamennyi polgár biztonságos, fenntartható, versenyképes és megfizethető energiát kapjon. Az intelligens infrastruktúrába való beruházások, beleértve a határokon átívelő összeköttetéseket, valamint az esetleges fennakadások megelőzésére és kezelésére irányuló közös megállapodásokat, növelték az energiaellátás biztonságát, és fejlesztették az EU energiarendszerének külső energiasókkal szembeni ellenállását. Ezek a beruházások továbbá felkészítették az EU hálózatát a változó energiarendszerre. Ezzel párhuzamosan a villamosenergia-piac kialakításával kapcsolatos új változások versenyképesebbé fogják tenni az e piachoz való hozzáférést, biztosítani fogják a megújuló energiaforrások költséghatékony integrációját, és nagyobb értéket nyújtanak a fogyasztóknak, akik fel tudják kínálni a piacnak a termelésüket és a rugalmasságukat.

Ötödrész a szabályozási keretrendszerrel párhuzamosan az Európai Bizottság támogató keretet hozott létre a szociális, ipari és egyéb problémák megoldására irányuló intézkedések elősegítése érdekében. Ezek az intézkedések a polgárokat, a vállalkozásokat, a városokat és az innovátorokat kívánják ösztönözni abban, hogy aktív szerepet játszanak az energetikai átállásban. Eredményesnek bizonyultak az új megközelítések, amelyek tekintetében az Európai Bizottság úttörő szerepet játszott, nevezetesen az európai akkumulátoripar létrehozásának támogatása, a széntermelő régiók támogatása az átállás során, vagy eszközök és motiváció nyújtása a városok számára az éghajlat- és energiaügyi intézkedéseik megerősítése céljából. A támogató keret elengedhetetlen lesz az energetikai átállásban rejlő előnyök teljes körű kihasználásához szükséges beruházások mobilizálásához, valamint annak biztosításához, hogy az átállás tisztességes és szociálisan mindenki számára elfogadható legyen. A változások társadalmi vonatkozásait a kezdetektől be kell építeni a szakpolitikai folyamatba, nem csupán utólag.

Végezetül az energiaunió lehetővé tette az EU számára, hogy egységesen lépjen fel a nemzetközi porondon. Az EU hatékonyan lépett fel vezető szerepben azzal, hogy a Párizsi Megállapodás kulcsfontosságú résztvevője volt, és biztosította, hogy a Megállapodás rekordidő alatt lépjen hatályba, valamint a 2018 decemberében elfogadott katowicei szabálykönyvön keresztül végrehajtotta a Megállapodást. E folyamat során az EU hitelességét az támasztotta alá, hogy konkrét intézkedéseket vezetett be, és elfogadta a teljes körű jogalkotási csomagot, amely a Párizsi Megállapodásban vállalt, 2030-as célok eléréséhez szükséges. A multilateralizmus iránti határozott elkötelezettségével összhangban az EU egységessége és eltökéltsége kulcsfontosságú volt ahhoz, hogy meg lehessen őrizni az éghajlatvédelmi rendszerbe vetett nemzetközi hitet, amely rendszernek az Egyesült Államok 2017 utáni kilépését követően nem volt vezetője. Európa továbbra is szoros együttműködést tanúsít az éghajlat- és energiapolitika terén. Közösén dolgozott például Kínával a nemzeti szintű kibocsátáskereskedelmi rendszer létrehozása során 2017-ben.

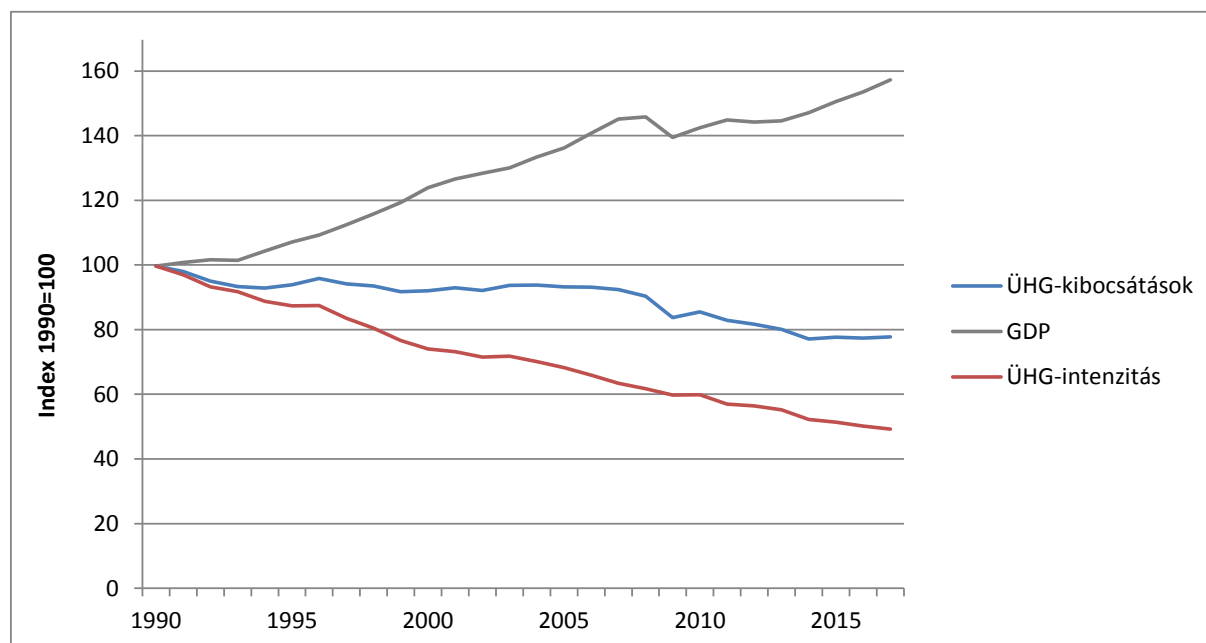
Az európai szinten stabilan bevezetett, éghajlat- és energiapolitikára vonatkozó modern irányítási keretrendszerrel a tagállamok jelenleg azon dolgoznak, hogy a nemzeti szakpolitikáikat integrálják és módosítsák. Az energiaunió biztosítja, hogy valamennyi tagállam együtt lépjen előre, mivel a tagállamok megállapodtak abban, hogy 2019 végéig véglegesítik a nemzeti energetikai és éghajlati terveiket. Ezek a tervek a nemzeti nyilvános konzultációkon és azokon a visszajelzéseken fognak alapulni, amelyeket az Európai Bizottság ad a kezdeti tervezetekre, amelyeket már valamennyi tagállam hivatalosan benyújtott. A közös keretrendszer előmozdítja az egymástól való tanulást, és maximalizálja a regionális

együttműködésre vonatkozó lehetőségeket. Ezenkívül a cselekedve tanulás elvén alapuló gyakorlatot vezet be, mivel az energiaunió rendszeres ellenőrzőpontokat tervez a szakpolitikák felülvizsgálatára és közös fejlesztésére. Az ismétlődő párbeszéd irányítása kulcsfontosságú kihívás lesz 2019-ben, és elengedhetetlen lesz annak biztosításában, hogy az energiaunió kollektíven megvalósítsa minden előnyét.

Az energia- és éghajlat-politikán túl az energiaunió az európai gazdaság strukturális modernizálásáról szól. Előmozdítja az energia- és erőforrás-felhasználás strukturális reformját valamennyi fő ágazatban: energia, amelynek központi szerepe van; épületek; közlekedés; ipar, mezőgazdaság; és általánosabban a földhasználat. Az energiaunió továbbá beruházási stratégia is, amelynek pozitív hatása van a gazdaságra és a foglalkoztatásra, és figyelembe veszi annak a veszélyeztetett régiókra és emberekre gyakorolt hatását. Azzal, hogy a hatékonyságra és a belföldi energia-erőforrásokra összpontosít, meg fogja erősíteni az EU szerepét a globális piacokon.

II. TENDENCIÁK ÉS SZAKPOLITIKAI ÉSZREVÉTELEK

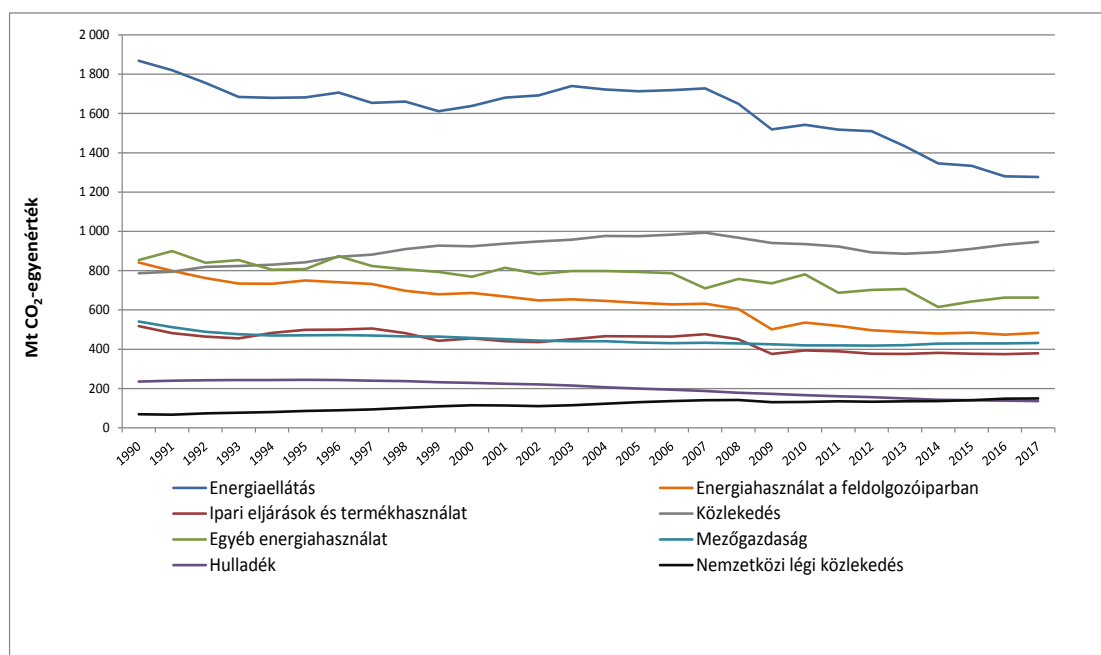
Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás és az energiahatalosság egyre inkább elválik a gazdasági növekedéstől. A modern, kis szén-dioxid-kibocsátású és energiahatékony gazdaságra való áttérés már folyamatban van, és Európa hitelesen tesz azért, hogy elérje a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségeit. Az EU jó úton halad afelé, hogy elérje az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére irányuló 2020-as céljait (azaz a kibocsátás 20%-os csökkentése 2020-ra az 1990-es szinthez képest). 1990 és 2017 között az uniós gazdaság 58%-kal nőtt, míg a kibocsátás 22%-kal csökkent a tagállamok által benyújtott előzetes adatok alapján⁴ (1. ábra).

⁴ Üvegházhatású gázokra vonatkozó, európai uniós 1990 és 2016 közötti éves jegyzék (Európai Környezetvédelmi Ügynökség), üvegházhatású gázok kibocsátásáról megközelítőleg adatokat tartalmazó 2017. évi jegyzék (Európai Környezetvédelmi Ügynökség), bruttó hazai termék az Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóságának éves makrogazdasági adatbázisából.

1. ábra: Változások az EU bruttó hazai termék (reálértékben kifejezve), az uniós üvegházhatásúgáz-kibocsátások, valamint az uniós gazdaság üvegházhatásúgáz-kibocsátásának intenzitása terén

1990 óta a kibocsátás a közlekedés kivételével valamennyi gazdasági ágazatban csökkent. A legjelentősebb csökkenés az energiaellátásból származó kibocsátás terén figyelhető meg (2. ábra). A gazdasági növekedés kevésbé függ az energiafogyasztástól (3. ábra). Mind az energiatermelékenység, mind pedig az energiafogyasztás üvegházhatásúgáz-kibocsátásának intenzitása folyamatosan javul az EU-ban elsősorban a tagállamok energiahatékonysági intézkedéseinek köszönhetően.

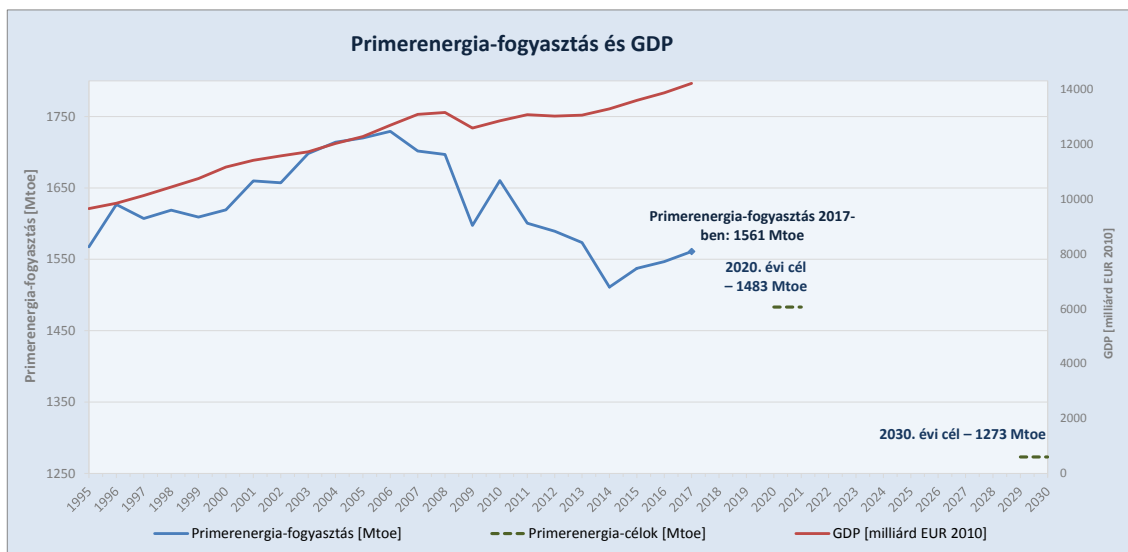
2. ábra: Uniós üvegházhatásúgáz-kibocsátás ágazatonként 1990–2016 között

Az erőfeszítéseket azonban fokozni kell ahhoz, hogy el lehessen érni a 2020-ra vonatkozó energiahatékonysági célkitűzést. A legújabb elemzés⁵ rámutatott arra, hogy a 2007 és 2014 közötti fokozatos csökkenést követően az energiahatékonyság az elmúlt években elkezdett nőni, és jelenleg kevéssel a 2020. évi célokra vonatkozó lineáris pálya felett áll. Ez az időjárásbeli eltérések, nevezetesen a 2015-ös és 2016-os hűvösebb évek miatt alakult így, azonban a megnövekedett gazdasági aktivitás és az alacsony olajárak is közrejátszottak. Az ipari energiateljesítmény 2005 és 2017 között 22%-kal javult tovább, és az energiamegtakarítások segítettek abban, hogy e növekedések hatásának egy részét kiegyenlítsék. Ahhoz azonban nem voltak elegendők, hogy a teljes fogyasztást csökkenő tendenciára állítsák. Míg a 2020-ra vonatkozó energiahatékonysági cél továbbra is elérhető, az energiafogyasztás további emelkedése veszélyeztetheti azt. Az Európai Bizottság ezért a tagállamokkal közösen munkacsoportot hozott létre az erőfeszítések mobilizálása és az energiahatékonyságban rejlő potenciál teljes mértékű kiaknázása érdekében.

A közlekedési ágazatban az energiafogyasztás és kibocsátás 2007 és 2013 között csökkent, azonban most nagyjából újra a 2005. évi szinten áll. A hatékonysági szakpolitikák pozitív

⁵ Lásd: A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A tagállamok által a 2020-ra vonatkozó nemzeti energiahatékonysági célkitűzések elérése és az energiahatékonyságról szóló irányelv végrehajtása terén elért előrehaladás 2018. évi értékelése az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelv 24. cikkének (3) bekezdésében előírtak szerint, COM(2019) 224 final, 2019. április 9.

hatását (és korlátozott mértékben a közlekedési módok közötti eltolódás pozitív hatását) ellensúlyozta a megnövekedett közlekedési aktivitás, valamint a közúti szállítás alacsony kapacitáskihasználása.

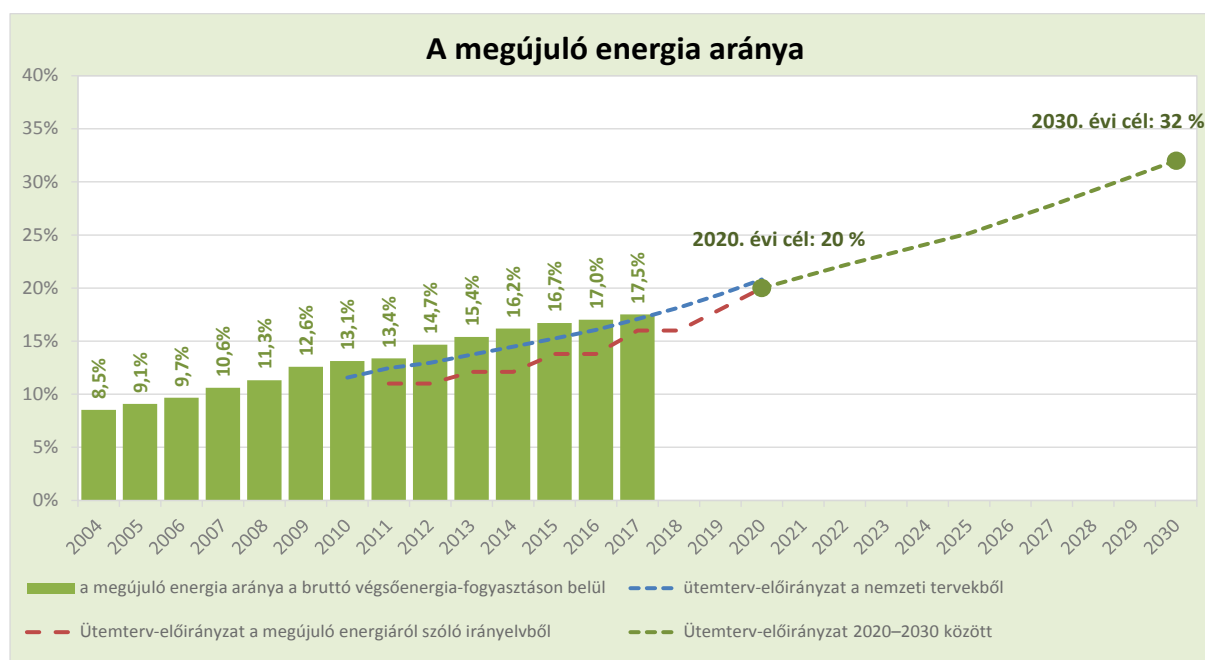
3. ábra Változások az EU GDP-je és a primerenergia-fogyasztás terén

A megújuló energiaforrások ágazatában folytatódott az erőteljes növekedés, azonban az alkalmazás mértéke egyenlőtlen. 2014 óta a megújuló energia aránya az EU energiamixében jelentős mértékben megnőtt, 2017-re elérte a 17,5%-ot.⁶ A megújuló energiába való beruházásokat egyre nagyobb mértékben a piaci döntések ösztönzik, és a tagállamok egyre inkább nyújtanak a megújuló energiával kapcsolatos támogatást versenypályázatokon keresztül, és biztosítják azt, hogy a megújuló energia előállítására szolgáló létesítmények az állami támogatás szabályainak megfelelően integrálva legyenek a villamosenergia-piacba⁷. Ez jelentős mértékben csökkentette a megújuló energia alkalmazásának költségeit.⁸ A megújuló energia behatolása azonban ágazatonként eltérő, a villamosenergia-ágazatban eléri a 30,8%-ot, míg a fűtési és hűtési ágazatban csupán 19,5%, a közlekedési ágazatban pedig 7,6%. A megújuló energia aránya növekedésének sebessége 2014 óta szintén lelassult. Míg az EU jó úton halad afelé, hogy elérje a megújuló energiával kapcsolatos, 2020-ra vonatkozó célkitűzéseit, az erőfeszítéseket fokozni kell annak érdekében, hogy a 2030-as célok is megvalósuljanak (4. ábra).

⁶ Lásd: A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A megújuló energiáról szóló eredményjelentés, COM(2019) 225 final, 2019. április 9.

⁷ A 2014–2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás, HL C 200., 2014.6.28., 1. o.

⁸ Németországban például a fotovoltaikus erőműveknek nyújtott támogatás szintjét közigazgatásilag 9 eurócent/kWh-ban határozták meg 2015-ben. A versenypályázatok segítettek abban, hogy a költségek 2018-ban 5ctEUR/kWh alá csökkenjenek.

4. ábra: A megújuló energiaforrások részaránya az EU bruttó végsőenergia-fogyasztásán belül, a megújuló energiaforrásokról szóló irányelv és a megújuló energiaforrásokra vonatkozó nemzeti cselekvési tervek ütemterv-előirányzataihoz képest⁹

2017-ban 11 tagállam¹⁰ már meghaladta a 2020-ra kitűzött célokat a megújuló energia aránya tekintetében. Ezenkívül 21 tagállam¹¹ elérte vagy meghaladta a megújulóenergia-irányelvben¹² előírt, a 2017–2018-as kétéves időszakra vonatkozó átlagos ütemterv-előirányzatot. A fennmaradó 7 tagállamnak¹³ fokoznia kellett az erőfeszítéseit ahhoz, hogy megfeleljen a 2020 felé vezető 2017–2018-as ütemtervnek.

11 tagállam¹⁴ esetében azonban a megújuló energia előmozdítására irányuló, tervezés alatt álló vagy bevezetett szakpolitikák nem bizonyulnak elegendőnek ahhoz, hogy a tagállamok megfeleljenek az ütemterv-előirányzatoknak, ha csak a belföldi ellátást vesszük figyelembe az együttműködési mechanizmusok nélkül¹⁵. Ezenkívül 7 tagállam¹⁶ esetében bizonytalan, hogy el fogják-e érni a megújuló energiára irányuló, 2020-ra vonatkozó célokat.

⁹ A megújuló energiaforrásokra vonatkozó nemzeti cselekvési tervek részletes jelentések, amelyeket a tagállamok nyújtottak be, és amelyek a megújuló energiáról szóló 2009/28/EK irányelv 24. cikkével összhangban a megújuló energia kialakítására vonatkozó kötelezettségvállalásokat és kezdeményezéseket ismertetik.

¹⁰ Bulgária, Csehország, Dánia, Észtország, Horvátország, Olaszország, Litvánia, Magyarország, Románia, Finnország és Svédország.

¹¹ Bulgária, Csehország, Dánia, Németország, Észtország, Görögország, Spanyolország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Ausztria, Portugália, Románia, Szlovákia, Finnország, Svédország és az Egyesült Királyság.

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 2009/28/EK irányelve (2009. április 23.) a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról, HL L 140., 16–62. o.

¹³ Belgium, Franciaország, Írország, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország és Szlovénia.

¹⁴ Belgium, Írország, Görögország, Franciaország, Ciprus, Luxemburg, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália és az Egyesült Királyság.

¹⁵ Lásd a tagállamok 2020-ra előirányzott, megújuló energiával kapcsolatos célok felé történő előrehaladásáról szóló jelentést.

¹⁶ Ausztria, Németország, Spanyolország, Lettország, Románia, Szlovénia és Szlovákia.

A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatban 2020-ra kitűzött célok elérése, valamint annak érdekében, hogy e szintek 2021-től kiindulási pontnak minősüljenek, a tagállamoknak továbbra is fokozniuk kell az erőfeszítéseiket a megújuló energiaforrások alkalmazása és az energiafogyasztás csökkentése terén. A tagállamoknak ezenkívül fontolóra kell venniük a statisztikai átruházások lehetőségét, amelyet a megújulóenergia-irányelv¹⁷ ír elő, akár a célok elérésének biztosítása érdekében, ha hiány lép fel, vagy az esetleges többletek más tagállamoknak történő eladása céljából. A Bizottság készen áll arra, hogy ezen a téren támogassa a tagállamokat.

E tekintetben számos intézkedés van folyamatban az EU-ban. Az intézkedésekre a Bizottság által létrehozott, energiahatékonyságról szóló munkacsoporton, a számos tagállam, köztük Franciaország, Hollandia és Portugália által bejelentett, megújuló energiára vonatkozó árveréseken, valamint a vállalati villamosenergia-vásárlási megállapodások szélesebb körű használatán keresztül kerül sor, mely utóbbi révén az európai vállalatok 2018-ban rekordmennyiségű szélenergia-kapacitást vásároltak.

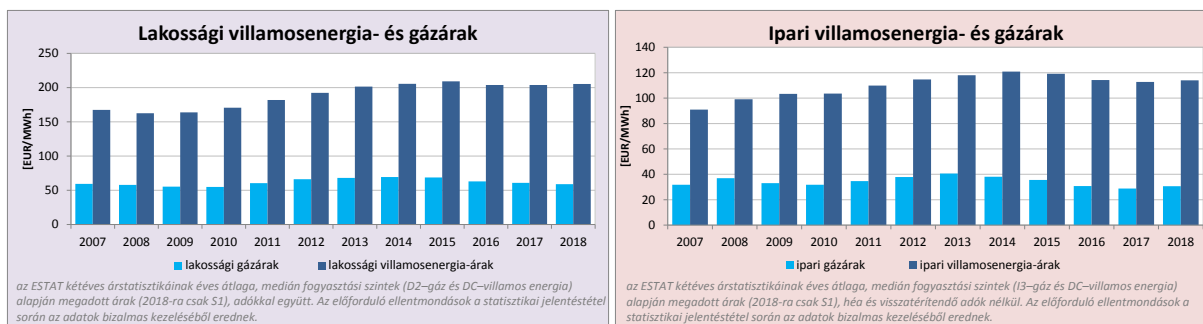
Pozitív előrelépés történt a még integráltabb európai energiapiac felé. A villamos energia és a gáz piacának liberalizációjáról szóló irányelvek¹⁸ és a trösztellenes jogszabályok¹⁹ alapján az energiával most szabadabban lehet kereskedni (bár még mindig nem elég szabadon) a határokon át²⁰. A trösztellenes határozatok a közép-és kelet-európai fogyasztók számára hatékony eszközt jelentenek annak biztosítása érdekében, hogy még versenyképesebb gázárakhoz férjenek hozzá. A villamos energia tekintetében a nagykereskedelmi villamosenergia-árak 2010 és 2017 közötti, 6,4%-os mérhető csökkenése elősegítette azt, hogy a háztartások energiafogyasztásának költségei 6%-kal, míg az ipari energia költségei 30%-kal csökkenjenek. A hálózati díjak, valamint az adók és illetékek emelkedése azonban a háztartások esetében a végső fogyasztói árak 19,3%-os emelkedését, míg az ipari fogyasztók esetében az árak 8,7%-os emelkedését eredményezte EU-szerte ugyanazon időszak során (lásd az 5. ábrát). Az energiával kapcsolatos adók és illetékek a háztartások által fizetendő lakossági energiaárak akár 40%-át teszik ki.

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/28/EK irányelve (2009. április 23.) a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról, valamint a 2001/77/EK és a 2003/30/EK irányelv módosításáról és azt követő hatályon kívül helyezéséről, HL L 140., 2009.6.5., 16–62. o.

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/72/EK irányelve (2009. július 13.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról (HL L 211., 2009.8.14., 55–93. o.), valamint az Európai Parlament és a Tanács 2009/73/EK irányelve (2009. július 13.) a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról (HL L 211., 2009.8.14., 94–136. o.).

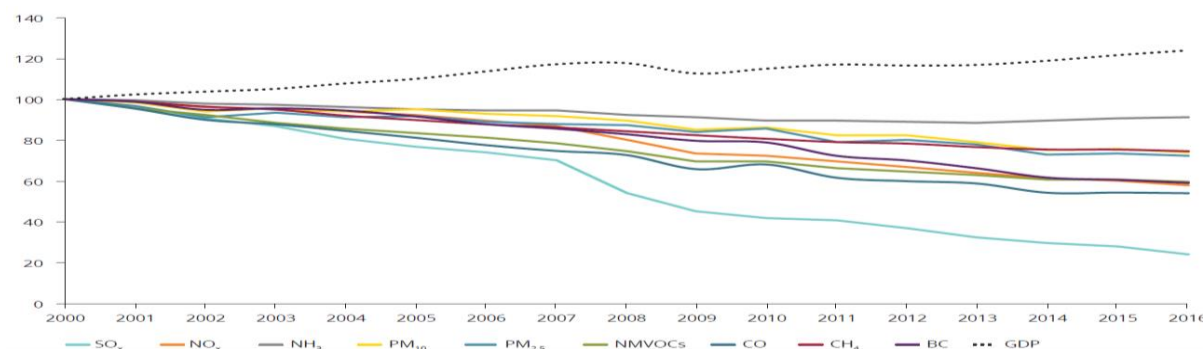
¹⁹ A Bizottság számos trösztellenes határozatot fogadott el, ami hozzájárult ahhoz, hogy az energia korlátlanul áramoljon a belső piacon, mind a gáz-, mind pedig a villamosenergia-piac tekintetében, legutóbb az alábbi határozatokban: [AT.39816 A Gazpromról szóló kötelezettségvállalási határozat](#), [AT.40461 A Németország és Dánia közötti rendszerösszekötőkről szóló kötelezettségvállalási határozat](#), [AT.39849 BEH Gáztilalomról szóló határozat](#).

²⁰ Lásd az Energiaszabályozók Európai Unió Együttműködési Ügynökségének/az Európai Energiaszabályozók Tanácsának (ACER/CEER) a belső villamosenergia- és földgázpiac nyomon követésének 2017. évi eredményeiről szóló éves jelentéseit, 2018. szeptember: https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx

5. ábra: Az energiaárak változása a háztartások és az ipar tekintetében (forrás: Eurostat)

A levegőminőség javult, azonban további fejlődésre van szükség. Az EU és a tagállamok közös erőfeszítéseinek köszönhetően a légszennyező anyagok kibocsátása az elmúlt évtizedek során csökkent az EU-ban, kivéve az ammóniát (6. ábra). Ez a tendencia hozzájárult a levegőminőség javulásához. Ezenkívül a szálló porra vonatkozó uniós határértékeket meghaladó levegőminőségi övezetek száma is csökkent, és a levegőszennyezés miatti korai halálozások becsült száma is 400 000-re esett a legutóbbi becslések szerint²¹. A légszennyező anyagok kibocsátása az EU-ban az előrejelzések szerint tovább fog csökkenni, mivel a tagállamok olyan intézkedéseket vezetnek be, amelyekkel teljesíteni tudják a légszennyező anyagok kibocsátásának csökkentésével kapcsolatban 2020-ra és 2030-ra vállalt kötelezettségeiket²². Az energiaunió számos szakpolitikájának végrehajtásával a kibocsátások csökkentése könnyebben és kevésbé költségesen valósítható meg, például a szénhasználat csökkentése, a nem megfelelő fűtőberendezések helyettesítésére irányuló energiahatékonysági intézkedések, valamint a fenntarthatóbb közlekedési eszközök kialakítása révén²³.

6. ábra: A légszennyező anyagok²⁴ uniós kibocsátásával kapcsolatos változások a 2000. évi szintekhez képest mért százalékos arányban

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer szilárdabb lett. A piaci stabilizációs tartalék működésének 2019. januári kezdete, valamint a 2020 utáni kibocsátáskereskedelmi rendszer reformjának 2018 eleji elfogadása jelentősen megszilárdította a szénárakat (7. ábra). A piaci stabilizációs tartalék megoldást fog kínálni a jelenlegi 1,65 milliárd kibocsátási egység többletének problémájára, és az árverésre bocsátandó kibocsátási egységek kínálatának kiigazítása révén javítani fogja a rendszer ellenálló képességét a jelentősebb jövőbeli sokkhatásokkal szemben. A szén-dioxid-kibocsátási egységek erősebb árjelzése már most

²¹ Lásd: <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2018>

²² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2284 irányelve (2016. december 14.) egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről, HL L 344., 2016.12.17., 1–31. o.

²³ Jelentés a tiszta levegővel kapcsolatos első kitekintésről (COM(2018) 446 final), 2018. június 7.

²⁴ Ez az ábra az egyes évekhez képest bekövetkező relatív változásokat mutatja be, és figyelembe veszi az évek során az uniós tagállamok számában bekövetkező változásokat.

növeli a kis szén-dioxid-kibocsátású technológiák nagyobb mértékű kialakításába és alkalmazásába vetett bizalmat. A piaci elemzők szerint a piaci stabilizációs tartalék a következő évtizedekben is meg fogja őrizni a szén-dioxid-piacra gyakorolt hatását, és a szén-dioxid-árak hasonlóak vagy magasabbak lesznek. Ezt a CO₂-kibocsátás-áthelyezés elkerülésére irányuló konkrét intézkedések egészítik ki, amelyek megóvják az európai ipar versenyképességét.

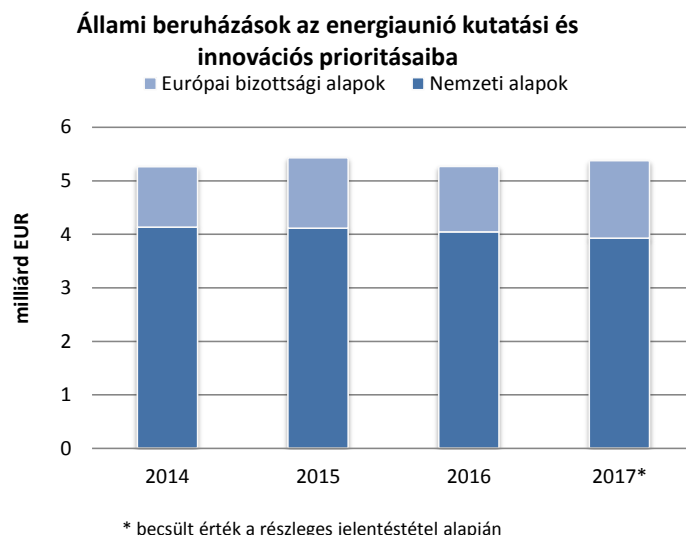

7. ábra: A szén-dioxid-árak változása az európai szén-dioxid-piacon 2005–2018 között (forrás: ICE)

2014 és 2017 között az EU kutatási és innovációs prioritásaiba való (nemzeti és uniós) állami beruházás viszonylag stabil volt. Az e prioritásokba való állami beruházás ez alatt az időszak alatt átlagosan körülbelül évi 5,3 milliárd EUR-ra tehető (8. ábra)²⁵. Az átlagosan évi 4,1 milliárd EUR nemzeti finanszírozással²⁶ az EU „Horizont 2020” elnevezésű kutatási keretprogramja és a kohéziós politikai alapjai elengedhetetlenek voltak ahhoz, hogy az elmúlt 4 évben biztosítsák a kutatási és innovációs beruházásokat. Az Európai Bizottság jó úton halad afelé, hogy 2020-ban közel 2 milliárd EUR-t fektessen be a tiszta energiára vonatkozó kutatásokba és innovációba, és ezzel teljesítse azon kötelezettségvállalását, miszerint 2015 óta az innovációs küldetésben való tagság részeként megkértszerezi az ebbe a területbe való kutatási és innovációs befektetést. A magánágazat azonban továbbra is az ilyen beruházások fő biztosítója, ugyanis a tiszta energiára vonatkozó kutatásba és innovációba való uniós beruházások több mint 75%-áért felelős, és az éves költség körülbelül 10 milliárd EUR-ról egy évtized alatt több mint 16 milliárd EUR-ra nőtt. Az állami finanszírozás többek közt az intelligens szakosodás révén továbbra is kulcsfontosságú szerepet fog betölteni a kutatások koordinálásában és abban, hogy a magánberuházásokat olyan prioritások felé irányítsa, amelyek összhangban vannak a hosszú távú stratégiai elképzelésünkkel. Ez segíteni fog abban, hogy át lehessen hidalni a kutatás és a kereskedelmi alkalmazás közötti szakadékot, és a technológiák kockázatmentesítésével új magánberuházásokat lehessen bevonni. A szilárd szakpolitikák és a kiszámítható árjelzések előfeltételei a tiszta energia ökoszisztémájába való beruházás előmozdításának, amely végül a tiszta energiával kapcsolatos technológiák kutatásába való beruházásokat fogja ösztönözni.

²⁵ Pasimeni, F.; Fiorini, A.; Georgakaki, A.; Marmier, A.; Jimenez Navarro, J.P.; Asensio Bermejo, J. M. (2018): A SETIS kutatásra és innovációra vonatkozó országos grafikonjai. Európai Bizottság, Közös Kutatóközpont (JRC).

²⁶ Ugyanott.

8. ábra: Állami beruházás az európai uniós kutatásba és beruházási prioritások 2014–2017 között (forrás: Közös Kutatóközpont)

III. AMBICIÓZUS ÉS MODERN JOGSZABÁLYI KERET

A jelenlegi Európai Bizottság alatt az EU sikeresen elfogadta az energia- és éghajlat-politikára vonatkozó teljes új jogszabályi keretet²⁷. Az Európai Parlament és a Tanács megállapodott az uniós éghajlat-szabályozás felülvizsgálatáról, beleértve a kibocsátáskereskedelmi rendszerről szóló irányelvet²⁸ a helyhez kötött létesítmények és a légi közlekedés terén, a közös kötelezettségvállalási rendeletet²⁹, valamint a földhasználatról, a földhasználat-változtatásról és az erdőgazdálkodásról szóló rendeletet³⁰. Ezenkívül elfogadtak nyolc jogalkotási javaslatot a „Tiszta energia minden európainak” csomag³¹ keretében, valamint tíz, mobilitással kapcsolatos javaslatot a kis kibocsátású mobilitásra vonatkozó stratégia³² alapján.

Ez az átfogó jogszabályi keret szilárd alapot biztosít az EU-nak arra, hogy teljesítse a 2030-ra és későbbre vonatkozó éghajlat- és energiapolitikáját. Ez a keret lehetővé fogja tenni számunkra, hogy kezeljük a jövőbeli kihívásokat, például a digitalizációt, a megújuló energiaforrások piaci integrációját, valamint a fogyasztóbarátabb energiapolitikát. A jogszabályok mind az éghajlat- és energiaügyi fellépés előmozdításának horizontális elemeit, mind pedig a szükség esetén az ágazati fellépésre vonatkozó konkrét előírásokat is magukban

²⁷ Ezzel párhuzamosan a Bizottság ezzel a jelentéssel együtt elfogadta az intézményi keretre vonatkozó, „Hatékonyabb és demokratikusabb uniós energia- és éghajlat-politikai döntéshozatal” című közleményét (COM (2019) 177 final, 2019. április 9.).

²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/410 irányelve (2018. március 14.) a költséghatékony kibocsátáscsökkentés és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiákba történő beruházások növeléséről (HL L 76., 2018.3.19., 3–27. o.).

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/842 rendelete (2018. május 30.) a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségek teljesítése érdekében a tagállamok által 2021-től 2030-ig kötelezően teljesítendő, az éghajlat-politikai fellépéshez hozzájáruló éves üvegházhatásúgáz-kibocsátás-csökkentések meghatározásáról (HL L 156., 2018.6.19., 26–42. o.).

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/841 rendelete (2018. május 30.) a földhasználat, a földhasználat-változtatáshoz és az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó üvegházhatásúgáz-kibocsátásnak és -elnyelésnek a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretbe történő beillesztéséről (HL L 156, 2018.6.19. 1–25. o.).

³¹ Tiszta energia minden európainak (COM(2016) 860 final), 2016. november 30.

³² Az alacsony kibocsátású mobilitás európai stratégiája (COM(2016) 501 final), 2016. július 20.

foglalják. Az EU ezenkívül a világ többi országának is határozottan azt üzeni, hogy továbbra is szeretne példát mutatni. Mindezt azzal támasztja alá, hogy konkrét és ambiciózus lépéseket tesz a Párizsi Megállapodás szerinti kötelezettségvállalásainak és alkalmazkodási céljainak teljesítése érdekében. Az EU elfogadott keretrendszere beépített felülvizsgálati záradékokat és rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek garantálják a kötelezettségvállalások teljesítését. Ez a keretrendszer megfelelő pályára állítja az EU-t ahhoz, hogy 2050-re elérje az éghajlatsemleges gazdaságot.

A felülvizsgált jogszabályi keret számszerűsített célokat tartalmaz, és egyértelmű menetirányt határoz meg 2030-ig, ezáltal pedig stabil és kiszámítható környezetet biztosít a tervezéshez és a beruházásokhoz. Az EU többek között jelentősen növelte ambícióit azzal, hogy új célokat tűzött ki 2030-ra, nevezetesen az alábbiakat: az üvegházhatásúgáz-kibocsátások legalább 40%-os csökkentése az 1990-es szinthez képest; a megújuló energia legalább 32%-os arányának elérése;³³ valamint az energiahatékonyság növelése legalább 32,5%-kal.³⁴ A villamosenergia-összekötötési cél meghatározására azért került sor, hogy javítani lehessen az ellátás biztonságát azáltal, hogy 2030-ra minden tagállamnak el kell érnie a 15%-os célt. Sor került a 2030-ra vonatkozó kötelező célok meghatározására a személygépjárművek szén-dioxid-kibocsátásának 2021-es szinthez viszonyított 37,5%-os csökkentése³⁵, a zárt tehergépjárművek kibocsátásának 2021-es szinthez viszonyított 31%-os csökkentése³⁶, valamint a kamionok kibocsátásának 2019-es szinthez viszonyított 30%-os csökkentése érdekében.

2030-IG TARTÓ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ÉGHAJLAT- ÉS ENERGIAPOLITIKA – ELFOGADOTT CÉLOK

	ÜVEGHÁZHATÁSÚGÁZ-KIBOCSÁTÁSOK	MEGÚJULÓ ENERGIA	ENERGIA-HATÉKONYSÁG	ÖSSZEKAPCSOLÁS	ÉGHAJLAT UNIÓS FINANSZÍROZÁSÚ PROGRAMOK	CO ₂ MIKORTÓL?
2020	-20 %	20 %	20 %	10 %	2014–2020 20 %	
2030	≤ -40 %	≤ 32 %	≤ 32,5 %	15 %	2021–2027 25 %	SZEMÉLYGÉPJÁRMŰVEK -37,5 % Zárt tehergépjárművek -31 % Kamionok -30 %

Felülvizsgálati záradék 2030-ig

Az EU megerősítette az energiabiztonságát. A gázellátás biztonságára és a villamosenergia-ágazati kockázatokra való felkészülésre vonatkozó új szabályok³⁷ elfogadására került sor a gázellátás zavarai, a villamosenergia-hiánnyal vagy az áramkimaradással kapcsolatos

³³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/2001 irányelve (2018. december 11.) a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról (HL L 328., 2018.12.21., 82–209. o.).

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/2002 irányelve (2018. december 11.) az energiahatékonyságról (HL L 328., 2018.12.21., 210–230. o.).

³⁵ Az uniós jogszabályok már előírták, hogy 2021-től egy 2020-ban kezdődő bevezető időszakkal a minden személygépjárműre vonatkozó kibocsátási célnak kilométerenként átlagosan 95 gramm CO₂-nek kell lennie.

³⁶ Az uniós jogszabályok a zárt tehergépjárművek esetében már meghatározták a 2020-as célt, amely kilométerenként 147 gramm CO₂.

³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1938 rendelete (2017. október 25.) a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről és a 994/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 280., 2017.10.28., 1–56. o.) és a villamosenergia-ágazati kockázatokra való felkészülésről és a 2005/89/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslat (COM/2016/0862 final – 2016/0377 (COD)).

kockázatok megelőzésére és kezelésére irányuló, működőképes, határokon átívelő, regionális együttműködés megszervezése érdekében.

Jelentős előrelépés történt a villamosenergia-piacok tervezésének fejlesztése terén is. Jelenleg integráltabb szabályok vannak érvényben a villamosenergia-piacok tervezésével kapcsolatban³⁸. Ezek a szabályok az árak megnövekedett konvergenciája, valamint a határokon átívelő kereskedelem révén javítják a villamosenergia-piac hatékonyságát. Ezenkívül közös keretet határoznak meg a kapacitásmechanizmusok számára, annak biztosítása érdekében, hogy azok kompatibilisek legyenek a belső piaccal, valamint az EU szén-dioxid-mentesítési célkitűzéseivel. Sor került az állami támogatások ágazatának alapos vizsgálatára a kapacitásmechanizmusokkal kapcsolatban³⁹, és az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó és a trösztellenes szabályok⁴⁰ segítenek annak biztosításában, hogy az ambiciózus energia- és éghajlatügyi célkitűzéseket a lehető legalacsonyabb áron és a verseny indokolatlan torzítása nélkül lehessen elérni. Az Európai Bizottság erőfeszítései összességében lehetővé teszik, hogy a villamos energiát szabadon lehessen szállítani oda, ahol arra a leginkább szükség van, és megkönnyítik a megújuló energiaforrások, a keresletoldali válasz, valamint a tároló létesítmények lehető legkevesebb költséges piaci integrációját. Ez növelni fogja az ágazaton belüli digitalizációt, és támogatni fogja a fogyasztók pozíciójának megerősítését.

Előrelépés történt a gázpiacon is, nevezetesen a gázirányelv felülvizsgálatára vonatkozó megállapodás révén⁴¹, amely szerint az európai belső gázpiacra bejövő vagy onnan kimenő gázvezetékeknek ezentúl meg kell felelniük az uniós szabályoknak. Az Európai Bizottság továbbá már a megkötésük előtt képes ellenőrizni, hogy a tagállamok és az EU-n kívüli országok közötti megállapodások megfeleljenek az uniós jognak⁴². Ezek az eredmények segítenek abban, hogy az egységes piac kiszámíthatóbb legyen a befektetők számára.

Az egyes ágazatokra vonatkozó szabályozási keret frissítésére is sor került. Ennek célja az épületek „intelligensebbé” és energiahatékonyabbá tétele⁴³, a személygépjárművek, zárt tehergépjárművek⁴⁴ és kamionok⁴⁵ szén-dioxid-kibocsátásának korlátozása, a földhasználatra, a földhasználat-változtatásra és az erdőgazdálkodásra vonatkozó szabályok⁴⁶ frissítése,

³⁸ Lásd: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers>

³⁹ Az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alapján első ilyen jellegű vizsgálatot 2016-ban végeztek. Lásd: http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html

⁴⁰ A Bizottság a 2014. évi állami támogatásra vonatkozó iránymutatással összhangban 19 állami támogatásról szóló határozatot fogadott el 13 különböző kapacitásmechanizmussal kapcsolatban, ami biztosítja a külföldi kapacitást és a technológiás, versenyképes elosztási eljárásokat. A Bizottság e területtel kapcsolatos határozathozatali gyakorlata itt érhető el:

http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html

A Bizottság továbbá 2018 végén elfogadta a Németország és Dánia közötti rendszerösszekötőkre vonatkozó trösztellenes határozatot, amely arra kötelezi a német hálózatüzemeltetőt, a TenneT-t, hogy tegye lehetővé a villamos energia importálását Dániából Németországba, és minden esetben garantálja a dán-német energiarendszer-összekötők kereskedelmi kapacitásának 75%-át.

⁴¹ Lásd: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/market-legislation>

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/684 határozata (2017. április 5.) a tagállamok és harmadik országok által kötött kormányközi energiaügyi megállapodásokra és nem kötelező erejű jogi eszközökre vonatkozó információcsere-mechanizmus létrehozásáról (HL L 99, 2017.4.12. 1–9. o.).

⁴³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/844 irányelve (2018. május 30.) az épületek energiahatékonyságáról (HL L 156., 2018.6.19., 75–91. o.).

⁴⁴ Lásd: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/proposal_en#tab-0-1

⁴⁵ Lásd: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/heavy_en

⁴⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/841 rendelete (2018. május 30.) a földhasználat, a földhasználat-változtatáshoz és az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó üvegházhatásúgáz-kibocsátásnak és -

valamint az energiával kapcsolatos termékek környezettudatos tervezésére vonatkozó szabályok módosítása volt⁴⁷. Ez biztosítani fogja, hogy minden ágazat hozzájáruljon az energetikai és éghajlati átálláshoz, figyelembe véve a sajátos igényeiket.

Az új irányítási keretrendszer segíteni fog az energiaunió kialakításában és későbbi fejlesztésében⁴⁸. A tagállamok integrált nemzeti energetikai és éghajlati tervei magukban fogják foglalni a közös uniós célokhoz való nemzeti hozzájárulásokat (és az e hozzájárulások megvalósításához szükséges szakpolitikákat és intézkedéseket) a következő tíz év vonatkozásában. A tagállamok a terveiket az Európai Bizottsággal folytatott folyamatos, ismétlődő párbeszédén keresztül fogják kialakítani. A regionális együttműködés jegyében biztosítani fogják továbbá a nyilvánosság részvételét és az egyéb tagállamokkal folytatott konzultációt. Növelni fogják a tagállamok közötti együttműködésre irányuló lehetőségeket, és nagyobb szabályozási biztonságot nyújtanak majd az érdekelt feleknek. A nemzeti energetikai és éghajlati tervek révén könnyebben lehet majd azonosítani a jövőbeli beruházások szempontjából érdekes területeket, valamint a gazdasági fejlődésre, a munkahelyek teremtésére és a társadalmi kohézióra irányuló lehetőségeket.

Már minden tagállam benyújtotta a nemzeti energetikai és éghajlati tervek első tervezetét (amely a 2021 és 2030 közötti időszakra vonatkozik). Az Európai Bizottság abból a célból értékeli ezeket a tervezeteket, hogy 2019 júniusáig adott esetben ajánlásokat tegyen a tagállamoknak, segítse őket a tervek további fejlesztésében, valamint biztosítsa, hogy az EU együttesen teljesíteni tudja a kötelezettségvállalásait. Az értékelés egyik fő kérdése az lesz, hogy a tagállamok megújuló energiára és energiahatékonyságra vonatkozó célokkal kapcsolatos nemzeti hozzájárulásai elegendők lesznek-e ahhoz, hogy az EU egésze elérje a közös vállalás szerinti szintet. E folyamatra alapozva a tagállamok 2019 második felében folytatják a nemzeti energetikai és éghajlati tervek kialakítását, majd elfogadják azokat.

Háttérmagyarázat: egy virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról szóló hosszú távú, 2050-ig megvalósítandó stratégia felé

2018 novemberében az Európai Bizottság virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról szóló, 2050-ig megvalósítandó hosszú távú stratégiai elképzelést⁴⁹ tett közzé. Ez a dokumentum (amelynek elkészítésére az Európai Tanács⁵⁰ és az Európai Bizottság⁵¹ kérésére és az elfogadott irányítási keretrendszer⁵² részeként került sor) a Bizottság hozzájárulása volt az EU kis üvegházhatásúgáz-kibocsátást támogató, hosszú távú stratégiájához, amelyet a Párizsi Megállapodással összhangban 2020-ig kellene elfogadni és

elnyelésnek a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretbe történő beillesztéséről HL L 156, 2018.6.19. 1–25. o.).

⁴⁷ A környezettudatos tervezés 2016–2019-re vonatkozó munkaterve végrehajtásának részeként 2019 első felében a környezettudatos tervezéssel és az energiahatékonysági címkézéssel kapcsolatos felülvizsgálati intézkedéscsomag elfogadására fog sor kerülni.

⁴⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1999 irányelve (2018. december 11.) az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról (HL L 328., 2018.12.21., 1–77. o.). Az új rendelet továbbá arra kötelezi a tagállamokat, hogy hosszú távú stratégiákat alakítsanak ki, valamint integrálja és korszerűsíti az energetikai és éghajlati jelentéstételt.

⁴⁹ „Tiszta bolygót mindenkinek” – Európai hosszú távú stratégiai jövőkép egy virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról (COM(2018) 773 final), 2018. november 28.

⁵⁰ Az Európai Tanács következtetései, 2018. március 22.

⁵¹ Az Európai Parlament 2017. október 4-i állásfoglalása az ENSZ 2017-es bonni (Németország) éghajlatváltozási konferenciájáról (COP23).

⁵² Az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló, 2018. december 11-i (EU) 2018/1999 rendelet 15. cikke.

az Egyesült Nemzetek éghajlatváltozási keretegyezményével közölni. Ezzel párhuzamosan mindegyik tagállamnak el kell készítenie a hosszú távú nemzeti stratégiáját.

Az Európai Bizottság az elképzelését nemcsak azért mutatta be, hogy a globális hőmérséklet-emelkedést az iparosodás előtti szintekhez képest jóval 2 °C alatt tartsa, hanem azért is, hogy 2050-ig a ténylegesen nulla üvegházhatásúgáz-kibocsátás elérésével erőfeszítéseket tegyen annak érdekében, hogy ez az emelkedés ne haladja meg az 1,5 °C-ot.

A stratégia rámutat arra, hogy Európa miként tud a klímasemlegesség felé vezetni a realisztikus technológiai megoldásokba való beruházással, a polgárok szerepének megerősítésével, valamint a fő területeken, például az ipari szakpolitika, a finanszírozás vagy a kutatás terén bevezetett intézkedések összehangolásával, miközben ezzel párhuzamosan biztosítja a társadalmi igazságosságot az igazságos átmenet érdekében, és nem hagy hátra egyetlen régiót vagy társadalmi csoportot sem.

Az Európai Bizottság stratégiája megmutatja, hogy a gazdaság ilyen formában történő átalakítása egyszerre lehetséges és előnyös. Ez az EU gazdaságának modernizálásába való befektetés, amelynek célja az előttünk álló kihívások hatékonyabb leküzdése. Az átmenet elérése érdekében az EU-nak hét alapvető stratégiai elem terén kell fejlődést elérnie⁵³. Ezek az alapvető elemek az energiaunió öt dimenziójára épülnek. Ezenkívül meghatározzák az EU éghajlat- és energiapolitikájának menetirányát, hogy el lehessen érni a Párizsi Megállapodásban foglalt, hőmérséklettel kapcsolatos célkitűzéseket.

IV. AZ ENERGIAÁTÁLLÁST TÁMOGATÓ KERETRENDSZER

Az elmúlt öt évben a jogszabályi rendszer megerősítése mellett az Európai Bizottság kialakította az energetikai és éghajlati átállás támogatására irányuló intézkedések keretrendszerét is. Ez a keretrendszer az EU célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a tagállamokra és a valamennyi érdekelt félre vonatkozó feltételeket teremti meg.

1. Időtálló infrastruktúra, amely biztosítja az uniós ellátásbiztonságot és lehetővé teszi a zöld átmenetet

Európa villamosenergia- és gázhálózata a világon a legátfogóbb és a leginkább megbízható. Az Európai Bizottság elsődleges célja, hogy szükség esetén megerősítse ezt a hálózatot, hogy megoldja a fennmaradó ellátásbiztonsági problémákat, összekapcsolja az energiaszigeteket, valamint leküzdje a kis szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállásból eredő kihívásokat.

Az energiaunió kulcsfontosságú prioritása, hogy megszüntesse a nem összekapcsolt régiók energiaizolációját. A balti államok esetében jelentős előrelépés történt. Míg ezek az államok korábban az EU-n belüli „energiaszigetek” voltak, most megfelelően össze vannak kapcsolva az EU többi részével, a határokon átvívelő összekapcsoltság 23,7%. Ezt a Svédországgal, Finnországgal és Lengyelországgal közös új rendszerösszekötők tették lehetővé. Jelenleg azon folyik a munka, hogy legkésőbb 2025-ig szinkronizálni lehessen a balti államok villamosenergia-rendszerét a kontinentális európai hálózattal⁵⁴. Az Európai

⁵³ Energiahatékonyság; a megújuló energiaforrások alkalmazása és fokozott villamosítás; tiszta, biztonságos és összekapcsolt mobilitás; versenyképes ipar és körforgásos gazdaság; infrastruktúra és összeköttetések; biogazdaság és természetes szénelnyelők; a fennmaradó kibocsátás leküzdése a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás révén.

⁵⁴ Politikai ütemterv a balti államok villamosenergia-hálózatainak a kontinentális európai hálózattal való, Lengyelországon keresztüli szinkronizálásáról, 2018. június 8.

Bizottság az Ibériai-félsziget nagyobb mértékű integrációját is támogatja az INELFE projekt⁵⁵ és a Vizcayai-öblön átívelő elektromos vezeték érdekében. Ezek az erőfeszítések 2025-re meg fogják kétszerezni a Franciaország és Spanyolország közötti megosztási kapacitást, ami Spanyolországot közelebb fogja hozni a 10%-os összekapcsoltsági célkitűzéshez, és progresszív módon integrálja az Ibériai-félsziget egészét a belső villamosenergia-piacba. Az Európai Bizottság ezenkívül támogatja a további erőfeszítéseket, amelyek arra irányulnak, hogy az Ibériai-félsziget gázpiacát integrálni lehessen Európa fennmaradó részébe. Ezeket az európai szolidaritás és a regionális egységesség értékét mutató erőfeszítéseket Franciaország, Portugália és Spanyolország, valamint az Európai Bizottság közötti rendszeres csúcstalálkozókon vitatták meg⁵⁶.

Az Európai Bizottságnak a gázellátás diverzifikációjának biztosítására irányuló erőfeszítései szintén hoznak konkrét eredményeket. Ezek az erőfeszítések megszüntetik az egyes tagállamokban fennálló helyzetet, az egyetlen szolgáltatótól való függést, növelik a tagállamok energiarendszereinek ellenálló képességét, növelik a versenyt, és csökkentik az árakat. Ennek eredményeként egy kivételével valamennyi tagállam két független gázforráshoz fér hozzá, és ha az összes folyamatban lévő projekt teljesítésére időben sor kerül, Málta és Ciprus kivételével 2022-re valamennyi tagállam három gázforrással fog rendelkezni, és 23 tagállam fog hozzáférni a cseppfolyósított földgáz piacához. A cseppfolyósított földgázon alapuló, folyamatban lévő diverzifikációs kezdeményezések és a Déli Gázfolyosó különösen fontosak a Balti-tenger keleti régiója és a közép-délkelet-európai térség tekintetében. Ezek a területek hagyományosan egyetlen gázszolgáltatótól függenek. A szükséges kötelezettségvállalások megőrzése mellett, és amennyiben a kulcsfontosságú projektek végrehajtása nem késlekedik, Európának megfelelően összekapcsolt és a sokkhatásokkal szemben teljes mértékben ellenálló gázhálózatot kell kialakítania 2020-ra vagy közvetlenül azt követően.

Az Európai Bizottság továbbá támogatja az EU villamosenergia-hálózatának fejlesztésére, valamint a megújulóenergia-termelés nagyobb felvételére irányuló projekteket. Az előrehaladás ellenére sokkal nagyobb mértékben kell beruházni a villamosenergia-hálózatokba (mind az átviteli, mind pedig az elosztóhálózatokba). A villamosenergia-átvitelhez szükséges beruházások szintje a 2021–2030-as időszakra a becslések szerint 150 milliárd EUR⁵⁷. Ezeket az új beruházásokat további digitalizációval és a hálózatok „intelligensebbé tételével”, valamint új tároló létesítmények kialakításával kell kiegészíteni.

Az EU transzeurópai hálózataira (TEN-E) vonatkozó szakpolitika elengedhetetlen volt az EU infrastruktúrájának korszerűsítéséhez. A TEN-E-szakpolitika célzott megközelítést mozdított elő a megfelelően összekapcsolt európai hálózatok kiépítése szempontjából elengedhetetlen közös érdekű projektek azonosítása és megvalósítása területén. Eddig 30 közös érdekű projekt valósult meg, és 2022-ig még körülbelül 75 vár befejezésre. Az Európai Bizottság vezetésével létrehozott négy magas szintű regionális munkacsoport⁵⁸ segített abban, hogy felgyorsuljon a közös érdekű projektek megvalósítása. A közös érdekű projektek továbbá uniós pénzügyi támogatást is kaptak, ami ösztönözte a magánberuházásokat. 2014 óta 91 közös érdekű projekt összesen 3,2 milliárd EUR támogatást kapott az Európai

⁵⁵ ‘Interconexión Eléctrica Francia-España’.

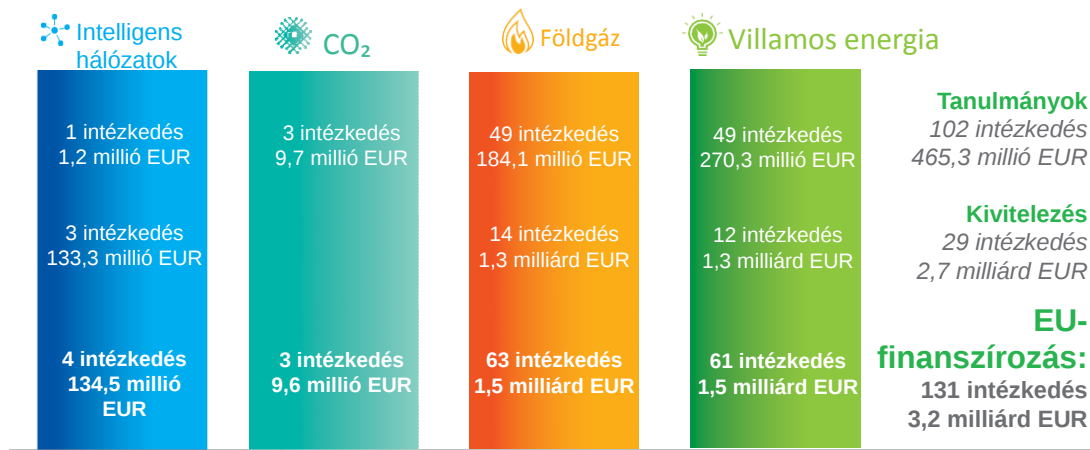
⁵⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4621_en.htm

⁵⁷ A transzeurópai energiaiinfrastruktúrába való beruházási igények 2030-ig és tovább, Ecofys, 2017. július.

⁵⁸ Az energiaiinfrastruktúrával kapcsolatos négy magas szintű munkacsoport a Central and South Eastern European Energy Connectivity (CESEC), a North Seas Energy Cooperation, a South-West Europe, valamint a Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP).

Hálózatfinanszírozási Eszközből (CEF) és 1,3 milliárd EUR-t az Európai Stratégiai Beruházási Alapból (ESBA). Ez összesen mintegy 50 milliárd EUR beruházást mozgósított. Az uniós kohéziós politika ezenkívül 2,8 milliárd EUR-val járult hozzá egyes, a földgáz- és a villamosenergia-infrastruktúrával kapcsolatos, 2018 végéig kiválasztott projektekhez.

Az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből (CEF) nyújtott finanszírozás szintje ágazatonként

A tagállamokon belüli erősebb és jobban összekapcsolt hálózatok lehetővé tették a **belső energiapiaci szabályok hatékonyabb alkalmazását**. Ez nagyobb versenyt, alacsonyabb költségeket és jobb biztonságot eredményezett. Eddig huszonhat, az európai villamosenergia-fogyasztás több mint 90%-át kitevő és több mint 400 millió embert számláló ország kapcsolta össze másnapi villamosenergia-piacát. Az elmúlt hét évben csak a másnapi piacok összekapcsolása évi közel 1 milliárd EUR értékű hasznot hozott az európai fogyasztóknak.⁵⁹ A napon belüli piacok integrációjából és a határokon átívelő piacok kiegyensúlyozásából is jelentős jóléti előnyök származtak, ami évi több milliárd euró megtakarítást eredményezett. A piac-összekapcsolás továbbá számos térségben előmozdította az árkonvergenciát is az elmúlt években (például 80%-kal a balti térségben és 41%-kal a Európai középső-nyugati térségében). Az Európai Bizottság továbbá támogatta a regionális együttműködési központok kialakítását is, hogy ezzel segítse a határokon átívelő energiaáramlás és az ingadozó energiaáramlások integrációját az európai villamosenergia-rendszerbe. A villamosenergia-infrastruktúra digitalizációja miatt jobban oda kell figyelni a kiberbiztonság fejlesztésére és a kritikus infrastruktúra védelmére.

Az ágazati integrációt beruházások segítették. Azonban többet kell tenni az áramtermelők és a végfelhasználók közelebb hozása érdekében. Erre azért van szükség, hogy integrálni lehessen az egyre nagyobb súlyt képviselő különböző megújuló energiaformákat, hűtést és fűtést, valamint elektromos járműveket az energiarendszerbe. 2016 vége óta közel 400 milliárd EUR támogatás vált elérhetővé az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközzön (CEF) keresztül több mint 50 projekt számára az alternatív tüzelőanyagok alkalmazása területén, a teljes mozgósított beruházási összeg pedig meghaladta a 3 milliárd EUR-t. A cél az, hogy a CEF vegyes finanszírozási eszközén keresztül 2019-ben további 350 millió EUR váljon elérhetővé. Ez a jövőben kiemelt figyelmet

⁵⁹ Lásd az Energiaszabályozók Európai Unió Együttműködési Ügynökségének/az Európai Energiaszabályozók Tanácsának (ACER/CEER) a belső villamosenergia- és földgázpiac nyomon követésének 2017. évi eredményeiről szóló éves jelentéseit, 2018. szeptember: https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx

fog kapni. Az elektromos járművek iránti kereslet a jövőben uniós régióként eltérő lehet, és számos tényezőtől függ majd, beleértve az alternatív tüzelőanyagok használatához szükséges infrastruktúra kialakítását is. Az uniós kohéziós politika ezenkívül továbbra is fontos uniós társfinanszírozási forrás marad a tiszta közlekedés megvalósítása számára, például a körülbelül 12 milliárd EUR értékű, a fenntartható városi mobilitásra szánt összeggel.

2. Az átmenet társadalmi igazságosságának biztosítására irányuló utak kikísérletezése

Az energetikai és éghajlati átmenet már most kedvező a gazdaság számára, ösztönzi a munkahelyteremtést, és még nagyobb potenciál rejlik benne. 2000 és 2014 között a gazdaság környezetvédelmi ágazataiban a foglalkoztatottság jóval gyorsabban nőtt (+49%), mint a gazdaság egészében (+6%).⁶⁰ Jelenleg 4 millió „zöld munkahely” van az EU-ban. Ez magában foglalja a megújuló technológiákkal kapcsolatos körülbelül 1,4 millió munkahelyet az energiaágazatban⁶¹, és az energiahatékonysággal kapcsolatos 900 000 munkahelyet⁶². Ezek a számok a további energetikai és éghajlati intézkedéseket követően várhatóan nőni fognak, mivel az európai beruházások helyettesítik a fosszilis tüzelőanyagok importját, az európai iparágak versenyképesebbé válnak az elsőként cselekvő szerepük miatt, és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás megóvjá a munkahelyeket és a munkalehetőségeket.

Míg ez az átmenet az emberek és régiók jelentős többsége számára kedvező, egyes esetekben azonban társadalmi kihívásokat is eredményez. A szabályozási vagy adóintézkedéseknek például lehetnek váratlan regresszív hatásai, amelyek tovább erősíthetik az energiaszegénységet. Az a veszély is fennáll, hogy az átmenet előnyei nem egyenlően oszlanak el. A legtöbb ágazat, régió és lakossági csoport jelentős növekedést tapasztal majd az átmenet eredményeként, míg mások esetében előfordulhat, hogy az alkalmazkodás érdekében támogatásra van szükségük. Az energiaszegénység tekintetében továbbá annak ellenére jelentős különbségek⁶³ vannak a tagállamok között, hogy az energiaszegénység szintje a válság előtti szintre csökkent. Számos szakpolitika célozza ezeket a kihívásokat nemzeti szinten, különösen az oktatási és képzési, valamint a társadalmi és adóügyi szakpolitikák. Az emberi erőforrásokba történő, jelentős és fenntartható befektetés elengedhetetlen ahhoz, hogy a jövő generációi rendelkezzenek a változó gazdasághoz szükséges készségekkel.⁶⁴

A magas szénfelhasználású és szén-dioxid-kibocsátású régiók átállására irányuló kezdeményezések segítenek a kis szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás társadalmi következményeinek mérséklésében. Jelenleg 12 tagállamban 41 széntermelő régió van, amelyek körülbelül 185 000 munkahelyet biztosítanak a szénkitermelés ágazatában. Az Európai Bizottság segít ezeknek a régióknak abban, hogy a kis szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállásra irányuló stratégiákat alakítsanak ki, amelyek az alábbiakban ismertetett két módon kívánják megoldani az esetleges negatív társadalmi-gazdasági hatásokat.

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170529-1?inheritRedirect=true>

⁶¹ <https://irena.org/>

[/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2018/May/IRENA_RE_Jobs_Annual_Review_2018.pdf](https://media/Files/IRENA/Agency/Publication/2018/May/IRENA_RE_Jobs_Annual_Review_2018.pdf)

⁶² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/CE_EE_Jobs_main%2018Nov2015.pdf

⁶³ Azok minősülnek energiaszegénynek, akik le vannak maradva a közműszámláik fizetésével, és/vagy nem tudják megfelelően melegen tartani az otthonukat.

⁶⁴ A készségekkel, bérekkel és feladatokkal kapcsolatos várható hatások bemutatása és megvitatása céljából lásd az Eurofound nemrégiben közzétett dokumentumát a „Párizsi megállapodás foglalkoztatásra gyakorolt hatásairól”. <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2019/energy-scenario-employment-implications-of-the-paris-climate-agreement>

1. Egyrészt az Európai Bizottság nyílt platformot hozott létre, amely összehozza valamennyi érdekelt felet (nemzeti, regionális és helyi kormányzatok, vállalkozások, civil társadalmi szervezetek stb.), hogy megosszák egymással a bevált gyakorlatokat, ösztönözzék a társaktól való tanulást, és tájékoztatást kapjanak az elérhető uniós támogatási eszközökről.
2. Másrészt az Európai Bizottság személyre szabott támogatást nyújt operatív országos csoportok vagy a bizottsági szakértőkkel folytatott kétoldalú megbeszélések révén is. Ez a támogatás segíthet a nemzeti és regionális hatóságoknak abban, hogy meghatározzák az átállás megkezdésének és irányításának módjait. Ezt a támogatást a meglévő uniós alapok, finanszírozási eszközök és programok egészítik ki. 8 tagállam 18 régiója⁶⁵ részesül jelenleg ebből a támogatásból. A korai tapasztalatok szerint a regionális átállást az összes érdekelt fél széles körű támogatása mellett kell megtervezni. A korai tapasztalatok továbbá arra is rámutattak, hogy az európai szintű beavatkozás az érdekelt felek mobilizálása és az egyébként nem felmerülő beruházási lehetőségek azonosítása szempontjából is hatékony.

A „Tiszta energia az EU szigeteinek” kezdeményezés célja, hogy felgyorsítsa a tiszta energiára való átállást Európa több mint ezer lakott szigetén. A kezdeményezés segíteni kívánja ezeket a szigeteket abban, hogy kihasználják a helyileg elérhető megújuló energiaforrásokat, az energiahatékonyságban rejlő potenciált és az innovatív tárolási és szállítási technológiákat, valamint hogy önellátóvá váljanak az energia terén, és ezáltal csökkentsék a költségeiket, a környezetszennyezést és az áramtermeléssel kapcsolatos, nehéz fűtőolajoktól való függést, és növekedést és helyi munkahelyeket teremtsenek.

Ezt az energiaszegénység leküzdése érdekében kell megtenni, amely továbbra is közel 50 millió embert érint EU-szerte. Ennek egyik fő módja a háztartások energiahatékonyságába való beruházások ösztönzése. Ez javítja a lakhatási körülményeket és csökkenti az energiaszámlákat. A 2014 és 2020 közötti európai strukturális és beruházási alapokból közel 5 milliárd EUR-t ítéltek oda körülbelül 840 000 háztartásnak az otthonaik felújítására. A nemzeti energetikai és éghajlati terveik részeként továbbá a tagállamok fel fogják mérni az energiaszegény háztartások számát. Ha ez a szám jelentős, a tagállamok a szakpolitikáikat és az intézkedéseiket az energiaszegénység enyhítésére összpontosítják. E folyamatok támogatása érdekében az Európai Bizottság létrehozta az Európai Energiaszegénységi Megfigyelőközpontot⁶⁶, amelynek célja, hogy adatokat gyűjtsön, iránymutatást adjon, és terjessze a bevált gyakorlatokat.

2016-ban az Európai Bizottság létrehozta az Európai Szolidaritási Testületet, amely lehetőségeket teremt a fiatalok számára, hogy önkénteskedjenek, gyakorlatot végezzenek, vagy különböző projekteken dolgozzanak, beleértve az éghajlati és energiaprojekteket, amelyek Európa-szerte kedvezők a közösségek számára. Eddig körülbelül 120 000 fiatal regisztrált a Testületbe, és több mint 13 000 végezte el – vagy végzi jelenleg – a szolidaritási tevékenységét.

⁶⁵ Ezek a régiók az alábbiak: Trencsén (SK), Szilézia, Alsó-Szilézia és Nagy-Lengyelország (PL), Nyugat-Macedónia (EL), Zsil-völgy (RO), Moravskoslezský, Karlovarský és Ústecký (CZ), Aragónia, Asztúria és Kasztília és León (ES), Savinja és Zasavje (SI), Szászország, Szász-Anhalt, Brandenburg és Észak-Rajna-Vesztfália (DE).

⁶⁶ <https://www.energypoverty.eu/>

Globális szinten az Európai Bizottság támogatta a „munkaerő megfelelő munkát és minőségi állásokat teremtő, igazságos átszervezése” iránti igény szociális kérdésének felvetését, amely az éghajlatváltozás elleni küzdelem során a világ egyik fő kihívása⁶⁷.

3. A városok és helyi közösségek pozíciójának megerősítése

Az európaiak 70%-a városokban lakik. A városok jelentős mértékben elő tudják segíteni az energiaunió célkitűzéseit, azonban sajátos kihívásokkal is szembe kell nézniük. A városok számos kérdésben kulcsszerepet játszanak, például: az építési szabványok; a városi mobilitás; az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás; hűtést és fűtést, valamint a megújuló energia terén. A helyi hatóságok felismerik a lehetőségeket, azonban gyakran akadályokba ütköznek a szakpolitikák megtervezésére és a beruházások mozgósítására irányuló képességük terén.

A helyi szintű intézkedések ösztönzésének támogatása érdekében az Európai Bizottság kulcsszerepet játszott a Polgármesterek Éghajlat- és Energiaügyi Szövetségének létrehozása terén. A Szövetség alulról felfelé irányuló kezdeményezés, amelyen keresztül a helyi és regionális hatóságok ismertetik a kis szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra irányuló intézkedéseiket, támogatást kapnak, és megosztják a bevált gyakorlatokat, valamint az erőforrásokat. A Polgármesterek Szövetsége jelenleg a világ helyi hatóságokat magában foglaló legkiterjedtebb hálózata, több mint 230 millió európai képviselő több mint 8800 város vesz benne részt. Ezek a városok, amelyek az EU 2020-as kibocsátáscsökkentési célkitűzéseinek közel egyharmadához járulnak hozzá, már 23%-kal csökkentették a kibocsátásukat a kiindulási évhez képest⁶⁸. A tavalyi év végére több mint 1500 város vállalta, hogy azért fog dolgozni, hogy 2030-ra még ambiciózusabb célt érjen el, és 40%-kal csökkentse a szén-dioxid-kibocsátást, valamint további alkalmazkodási intézkedéseket hozzon. A Szövetség valamennyi európai város számára nyitott, amely készen áll arra, hogy az uniós célokat támogatva éghajlati és energetikai kötelezettségvállalásokat tegyen. A Szövetség továbbá az Európai Bizottság által finanszírozott hasonló kezdeményezéseket inspirált a világ más térségeiben, amelyek a Polgármesterek Globális Szövetsége keretében fognak össze a Párizsi Megállapodás céljaiban foglalt energiaátállás felgyorsítása érdekében.

Az uniós városfejlesztési menetrend is jól halad. A helyi hatóságokat, tagállamokat és uniós intézményeket magában foglaló, jelenleg működő, innovatív irányítási megközelítést alkalmazó 14 partnerségből több is foglalkozik az energiaunióval kapcsolatos kérdésekkel.⁶⁹ Az **innovatív városfejlesztési tevékenységek** továbbra is olyan **innovatív megoldásokat** tesztelnek, amelyek **más uniós városokba is átvihetők**. Az energetikai átállásra vonatkozó folyamatban lévő projektek mellett új, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra és a levegőminőségre vonatkozó projektek is részesülnek támogatásban.⁷⁰ Az **URBIS** az Európai Beruházási Tanácsadó Platformon belüli egy **új, kifejezetten a városi beruházásokkal foglalkozó tanácsadó platform**, amely segít a városoknak a városi beruházások megkönnyítésében, felgyorsításában és elindításában. Az URBIS már elkezdte feldolgozni azt a 36 kérést, amely Európa egészéből, a városi alágazatok széles skálájára kiterjedően

⁶⁷ Az Egyesült Nemzetek 2018 decemberében, Katowicében megrendezett COP24 konferenciáján az EU 54 országgal közösen elfogadta a szolidaritásról és igazságos átmenetről szóló sziléziai nyilatkozatot, amely a munkaerő igazságos átszervezésére és a megfelelő munka és minőségi állások teremtésére szólít fel a Párizsi Megállapodás végrehajtásának fontos előmozdító tényezőjeként.

⁶⁸ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103316/jrc103316_com%20achievements%20and%20projections_online.pdf

⁶⁹ Például az energetikai átállással, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással, a városi mobilitással, a levegő minőségével és a lakhatással kapcsolatos partnerségek: <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>

⁷⁰ <https://www.uia-initiative.eu/en>

beérkezett hozzá. Az Európai Bizottság továbbra is együtt fog működni az Európai Beruházási Bankkal az URBIS fejlesztése érdekében.

Végezetül az energiaunió jogszabályi kerete – nevezetesen az energiaunió irányításáról szóló rendelet – **elismeri a helyi és a regionális szereplők jelentőségét**, és intézkedésekre szólít fel például a kis szén-dioxid-kibocsátással járó mobilitás és az energiahatékony épületek⁷¹ területén.

4. A kutatás és az innováció támogatásának új módjai

A kutatás és az innováció kulcsfontosságú az energiaunió célkitűzései szempontjából. A tiszta energiákkal kapcsolatos innováció felgyorsításáról szóló közlemény⁷² ismertette a tiszta energiákkal kapcsolatos kutatás és innováció előmozdításának és az eredmények gyors piaci hasznosításának stratégiáját. Ez a stratégia prioritásokat állított fel azért, hogy a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogramon keresztül körülbelül 2,5 milliárd EUR-t irányzott elő a 2018 és 2020 közötti időszakra az EU épületállományának dekarbonizációjára, az EU által a megújuló energiaforrások területén betöltött vezető szerep megerősítésére, az energiatárolási megoldások és az elektromos közlekedés fejlesztésére, valamint az integráltabb városi közlekedési rendszerek ösztönzésére. Ennek segítésére a stratégiai energiatechnológiai terv (SET-terv) összefogta az ezekkel a prioritásokkal kapcsolatos köz- és magánberuházásokra vonatkozó részletes végrehajtási terveket,⁷³ hogy Európát az energetikai átállás éllovasává tegye. A 2021-ben kezdődő „Európai horizont” keretprogram küldetésorientált megközelítést fog alkalmazni, a társadalmi célok elérése érdekében konkrét célokat fog kitűzni, és időhöz kötött lesz. A javaslatban megjelölt célterületek egyikét az éghajlatsemleges és intelligens városok alkotják.

Az Európai Bizottság új lehetőségeket támogat a kutatási projektek eredményeinek piaci hasznosítása területén. A Breakthrough Energy elnevezésű, magánberuházókat, nemzetközi vállalatokat és pénzügyi intézményeket magában foglaló koalícióval⁷⁴ együtt egy közös beruházási alap létrehozására készül annak érdekében, hogy támogassa az innovatív európai vállalatokat a radikálisan új technológiák kifejlesztésében és piaci hasznosításában a tiszta energia területén. Ezenkívül a kísérleti szakaszban működő Európai Innovációs Tanács a vissza nem térítendő támogatások és a tőkebefektetések együttes alkalmazásával támogatja az áttörést hozó innovációt, beleértve a tiszta energiával kapcsolatos technológiákat is, konkrétan pedig az innovatív megoldások fejlesztését és piacra vitelét. Az EU által finanszírozott projektek eredményességének további bizonyítéka az a több mint száz, az energia- és az erőforrás-hatékonysággal kapcsolatos projekt, amely bekerült a Hatékony Megoldásokért Világszövetség (World Alliance for Efficient Solutions) portfóliójába.⁷⁵ Rendkívül sikeresnek bizonyult az energetikai demonstrációs projekteket támogató InnovFin eszköz,⁷⁶ amely több mint 140 millió EUR-t mozgósított 2018-ban, összehasonlítva a 2015 és 2017 közötti kísérleti szakaszban mozgósított csupán 25 millió EUR-val. Ezzel az eddigi teljes uniós támogatás közel 170 millió EUR-ra, a projektek teljes költsége pedig több mint 350 millió EUR-ra nőtt. A nagyszabású innovatív technológiák demonstrációjának

⁷¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/844 irányelve (2018. május 30.) az épületek energiahatékonyságáról (HL L 156., 2018.6.19., 75–91. o.).

⁷² A tiszta energiákkal kapcsolatos innováció felgyorsítása (COM(2016) 763 final), 2016. november 30.

⁷³ <https://setis.ec.europa.eu/actions-towards-implementing-integrated-set-plan/implementation-plans>

⁷⁴ <http://www.b-t.energy/>

⁷⁵ <https://solarimpulse.com/network/EUFunded>

⁷⁶ http://www.eib.org/attachments/thematic/innovfin_energy_demo_projects_en.pdf

támogatása iránti jelentős kereslet miatt a NER 300 program⁷⁷ egyes felhasználatlan forrásai hozzáférhetővé váltak az InnovFin energetikai demonstrációs projektjeihez és az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz hitelfinanszírozási eszközei számára. A kohéziós politikai alapok szintén támogatják a szén-dioxid-kibocsátás csökkentését célzó, az intelligens szakosodáson alapuló kutatást és innovációt legalább 2,5 milliárd EUR összegű uniós finanszírozás rendelkezésre bocsátásával, amelyből körülbelül 1,2 milliárd EUR már allokálásra került a 2018 végén kiválasztott projektek számára.⁷⁸ Az Európai Bizottság ezenkívül létrehozta az **Innovációs Alapot**, és célja, hogy körülbelül 10 milliárd EUR-t ruházzon be az innovatív tiszta technológiákba.

Az EU támogatja a tiszta energiával kapcsolatos technológiákkal foglalkozó akademikusok és innovátorok európai hálózatának létrehozását. Az Európai Innovációs és Technológiai Intézet a tudományos és innovációs társulások hálózatán keresztül támogatja az induló innovatív vállalkozásokat. A 2018 és 2020 közötti időszak során körülbelül 150 millió EUR lett elkülönítve a tudományos és innovációs társulásoktól a tiszta energiával kapcsolatos innovációt előmozdító megoldások fejlesztésére.

Új, érdeklődésre számot tartó területek jelennek meg az űr- és a hidrogénteknológia terén. Ahogyan azt az európai űrprogramról szóló rendelet⁷⁹ javasolja, az Európai Bizottság támogatja az uniós űrtechnológiák elfogadását. Az európai űrprogramok, a Kopernikusz és a Galileo a teljes gazdaság számára releváns innovatív megoldások fontos előmozdítói, beleértve az energiaágazatot és az éghajlatváltozás elleni küzdelmet. A szolgáltatások pozicionálása nagyobb hatékonyságot eredményez az időjárás-előrejelzések terén, és az uniós Föld-megfigyelési kapacitások a szén-dioxid és metán⁸⁰ kibocsátásának pontos azonosítását teszik lehetővé, és ezáltal hatékonyabb energia- és éghajlat-politikákat lehet tervezni. A hidrogén szintén fontos szerepet játszhat mind a nagymértékű/szezonközi energiatárolás iránti igények megoldása, mind pedig az általános energiarendszer ágazati integráción keresztüli optimalizálása terén. A hidrogén segítheti a gázinfrastruktúra, a közlekedés és az energiaintenzív iparágak dekarbonizációját. Az elmúlt 10 évben több mint 1 milliárd EUR-t fektettek a hidrogénteknológiákba az üzemanyagcella- és hidrogénteknológiai közös vállalkozáson keresztül.

Európa vezető szerepet vállal a jövő ígéretes kibocsátásmentes energiaforrása, a fúziós energia fejlesztése terén. Az EU ITER⁸¹-be való beruházása az Egyesült Államokkal, Japánnal, Kínával, Oroszországgal, Dél-Koreával és Indiával közösen már számos kézzel fogható előnyt hozott az EU gazdasága és társadalma számára az innováció és a növekedés terén. Az európai vállalatok és kutatási központok azokat a technológiákat fejlesztik, amelyek a fúziós energiát lehetségessé teszik a jövőben, és amelyek már számos alkalmazási módot találtak az energiaágazaton túl is.

⁷⁷ A NER 300 program a nevét az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer harmadik kereskedési időszakában az új belépők részére fenntartott tartalékból értékesített 300 millió kibocsátási egységből származó bevétel után kapta.

⁷⁸ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/esif-energy>

⁷⁹ Rendeletre irányuló javaslat az Unió űrprogramjának és az Európai Unió Űrprogramügynökségének a létrehozásáról, COM/2018/447 final, 2018. június 6.

⁸⁰ Az Európai Bizottság kutatást indít az energiaágazat metánkibocsátásáról.

⁸¹ Az EU az ITER (latinul az „út”) elnevezésű, Franciaország déli részén található kísérleti létesítményt építő nemzetközi konzorcium része. Ez lesz a legnagyobb fúziós eszköz, amely energiát állít elő, és a világ egyik legambiciózusabb energiaprojektje napjainkban.

5. Európa ipari versenyképességének megőrzése és megerősítése

Az értékláncok ágazati szereplői közötti párbeszédök ösztönzése érdekében, valamint a kutatás és az ipar közötti kapcsolat növelésére irányuló erőfeszítés részeként az Európai Bizottság három „ágazati kezdeményezést” indított 2017-ben az akkumulátorokkal, a megújuló energiával és az építési ágazattal kapcsolatban. Az Európai Bizottság továbbá létrehozta a tiszta energiával foglalkozó ipari fórumot, amelyet az éves uniós ipari napok szerves részeként szervezett meg (2018. február 22-23-án, 2019. február 5–6-án és külön a megújuló energiáról 2019. március 18-án), az ágazati képviselők, az akadémiák, a helyi hatóságok és a jogalkotók közötti párbeszéd ösztönzése érdekében.

A közös európai érdeket szolgáló fontos projektekről szóló stratégiai fórum jött létre 2018 májusában. Ez olyan kulcsfontosságú stratégiai értékláncokkal foglalkozik, mint az akkumulátorok.

Az akkumulátorok valóban stratégiai jelentőséggel bírnak majd az európai gazdaság dekarbonizálása, az EU energiaellátás terén fennálló stratégiai autonómiájának megerősítése, valamint az EU ipari versenyképességének növelése terén. Az akkumulátorok fontosak lesznek a villamosenergia-hálózatok kezelése szempontjából a megújuló energiaforrásokból származó villamos energia elosztása és tárolása érdekében. Segíteni fognak továbbá a kis és a nulla kibocsátással járó mobilitás előmozdítása terén is. Az Európai Akkumulátorszövetségre⁸² alapozva az akkumulátorokra vonatkozó stratégiai cselekvési terv végrehajtásáról szóló, „Stratégiai akkumulátor-értéklánc kialakítása Európában” című európai bizottsági jelentés (amelyet ezzel a jelentéssel együtt fogadott el⁸³) e stratégiai értéklánc fontosságát hangsúlyozza. A jelentés rámutat arra, milyen széles körű kihívásokkal kell szembenéznie az európai akkumulátorágazatnak, és beszámol az Európai Bizottság akkumulátorokra vonatkozó stratégiai cselekvési tervével⁸⁴ kapcsolatos előrelépésről.

A körforgásos gazdaságra irányuló megközelítés teljes körű végrehajtása elengedhetetlen az európai gazdaság, nevezetesen az energiaintenzív ágazatok, például acél-, cement vagy üveágazatnak a versenyképességük megtartása vagy növelése melletti dekarbonizációja szempontjából is. A nyersanyagok újbóli felhasználása és újrahasznosítása kisebb kibocsátáshoz vezet – és csökkenti Európa nyersanyagellátástól való függését⁸⁵. 2018 decemberében az Európai Bizottság a műanyag hulladék csökkentésére, az újrahasznosított műanyag arányának növelésére és a piaci innováció ösztönzésére irányuló erőfeszítései részeként elindította a fő ágazati érdekelt felek Műanyagkörforgási Szövetségét, amely a műanyagok teljes értékláncára kiterjed.

6. Beruházások a fenntarthatóságba és az energetikai átállásba

A pénzügyi válságot követően Európában kialakult beruházási hiány mára majdnem megszűnt. A minőségi beruházások biztosítása azonban továbbra is elengedhetetlen a virágzó jövő szempontjából⁸⁶, és az energiaunió kulcsfontosságú beruházási lehetőség. A 2030-as éghajlat- és energiapolitikai keret előnyeinek eléréséhez körülbelül 180 milliárd EUR

⁸² https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/european-battery-alliance_hu

⁸³ Jelentés: „Az akkumulátorokról szóló cselekvési terv végrehajtása: Stratégiai akkumulátor-értéklánc kialakítása Európában”, COM(2019) 176 final, 2019. április 9.

⁸⁴ Melléklet – Európa mozgásban – Fenntartható mobilitás Európában: biztonságos, összekapcsolt és tiszta közlekedés (COM(2018) 293 final), 2018. május 17.

⁸⁵ <https://www.sitra.fi/en/publications/circular-economy-powerful-force-climate-mitigation/>

⁸⁶ A 2019. évi éves növekedési jelentés: Egy erősebb Európáért, amely képes szembenézni a globális bizonytalansággal (COM(2018) 770 final) 2018. november 21.

további éves beruházásra van szükség 2020 és 2030 között.⁸⁷ Az éghajlat-semlegesség elérése körülbelül évi 142–199 milliárd EUR értékű további beruházásokat igényel 2030 és 2050 között⁸⁸ (összehasonlítva a már évi közel 400 milliárd EUR értékű beruházást igénylő⁸⁹, meglévő intézkedések⁹⁰ alapértékeivel). Az állami erőforrások ösztönözhetik vagy a megfelelő irányba terelhetik a beruházásokat, azonban e beruházások jelentős többségének magánforrásokból kell származnia. Ezért az energiaunióknak és az EU ipari szakpolitikájának a tiszta energiába való beruházás kockázatainak csökkentésére kell összpontosítania. A tagállamok továbbra is központi szerepet fognak játszani abban, hogy támogatási rendszerek formájában biztosítsák a bevételt az új projektekhez. A hosszú távú, vállalati villamosenergia-vásárlási megállapodások formáját öltő kitérési megállapodások egyre inkább kiegészítő szerepet kapnak majd a megújulóenergia-szolgáltatók bevételeinek fedezésében.

Az európai beruházási terv (vagy más néven „Juncker-terv”) a megújuló energiával, az energiahatékonysággal és az energiainfrastruktúrával kapcsolatos beruházásokat mozgósít. Az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) által mozgósított 390 milliárd EUR összértékű beruházásból közel 70 milliárd EUR az energiaágazatba került. Az ESBA például hozzájárult annak finanszírozásához, hogy az EU-ban 7,4 millió háztartás férjen hozzá megújuló energiához. Számos nemzeti és regionális szintű, lakóépületekre vonatkozó, energiahatékonysági beruházási program részesült az ESBA támogatásból Franciaországban, Spanyolországban, Olaszországban, Németországban, Finnországban, Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban és egyéb tagállamokban. Az ESBA ezenkívül elősegítette az Olaszország és Franciaország közötti villamosenergia-rendszerösszekötő, valamint az olyan nagyobb gázinfrastruktúra-projektek finanszírozását, mint az Adria-gázvezeték és a fekete-tengeri gázhálózati összeköttetés.

Az EU kohéziós politikája szintén alapvető támogatást nyújt, beleértve a 69 milliárd EUR – vagy a nemzeti állami és magán társfinanszírozással együtt 92 milliárd EUR – értékű jelentős finanszírozást az energiaunió öt dimenziójára vonatkozó 2014 és 2020 közötti programok keretében. A végrehajtás jól alakul, 2018 végéig a teljes finanszírozás 71%-a került kiosztásra a projektek számára. Körülbelül 2,5 milliárd EUR-t használtak fel a pénzügyi eszközökön keresztül a kis szén-dioxid-kibocsátású gazdaságba való beruházásokra.

Ezenkívül az **„Intelligens finanszírozás – intelligens épületek” kezdeményezés ösztönzi a háztartások és kkv-k energiahatékonysággal kapcsolatos felújításaiba való beruházást.** Ezt úgy éri el, hogy lehetővé teszi az állami források hatékonyabb felhasználását (i) a pénzügyi eszközök (például garantált hitelek) és az energiahatékonyság-alapú szerződések alkalmazásán, (ii) a projektfejlesztés összevonásának és támogatásának javításán, valamint (iii) a beruházásokkal kapcsolatos kockázatok csökkentésén keresztül.

2018 májusában az Európai Bizottság azt javasolta, hogy a következő, 2021–2027-re vonatkozó többéves pénzügyi keret során tovább kell erősíteni az éghajlatváltozás mérséklését és az ahhoz való alkalmazkodást⁹¹. A Bizottság szerint 20%-ról⁹² 25%-ra kell

⁸⁷ A 2016. évi referencia-forgatókönyvhöz képest.

⁸⁸ Ha közlekedéssel együtt: évi 176–290 milliárd EUR – lásd a (2018) 773 bizottsági közleményt alátámasztó részletes elemzés 10. táblázatát.

⁸⁹ Ha közlekedéssel együtt: évi 1200 milliárd EUR – lásd a (2018) 773 bizottsági közleményt alátámasztó részletes elemzés 10. táblázatát.

⁹⁰ Alapforgatókönyv, amely az energiahatékonyságra (32,5%) és a megújuló energiaforrásokra (a teljes bruttó energiakereslet 32%-a) vonatkozó 2030-as célok betartását, valamint a 2030-ra vonatkozó szakpolitikák meghosszabbítását tartalmazza azok megerősítése vagy újjákkal való kiegészítése nélkül.

⁹¹ „Modern költségvetés a polgárainak védelmet, biztonságot és lehetőségeket nyújtó Unió számára – A 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret” (COM(2018) 321), 2018. május 2.

növelni az EU éghajlati célokkal kapcsolatos költségvetési kiadásaira vonatkozó jelenlegi célszámokat. Ezenkívül az „Európai horizont” keretprogram Európa éghajlati célokkal kapcsolatos kiadásainak 35%-ra történő emelését javasolta.⁹³ A projekteknek a jelenlegi és jövőbeli éghajlatváltozásokkal szemben ellenállónak kell lenniük. Ezt a szén-dioxid-kibocsátással járó tevékenységektől függő régiókban kiegészítik a kis szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való igazságos átállást megkönnyítő eszközök, például az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer keretében a modernizációs alap, amely az energiarendszerek dekarbonizációját és modernizációját fogja támogatni 2021-től a 10 kedvezményezett tagállamban.

A fenntartható beruházások ösztönzése érdekében 2018 májusában az Európai Bizottság számos intézkedést javasolt, amelyek egységes osztályozási rendszert (rendszerint) hoznak létre azzal kapcsolatban, hogy mi tekinthető környezetvédelmi szempontból fenntartható gazdasági tevékenységnek. 2019. február 25-én a társjogalkotók elfogadták a kis szén-dioxid-kibocsátást jelző referenciamutatók létrehozását, amelyek szabályozni fogják az arra vonatkozó közzétételi kötelezettségeket, hogy az intézményi beruházók és a vagyongazdálkodók hogyan tudják integrálni a környezetvédelmi, társadalmi és irányítási tényezőket a kockázatértékelési folyamataikba. Ezek az intézkedések továbbá a kis szén-dioxid-kibocsátásra és a szén-dioxid-kibocsátás tekintetében pozitív hatásra vonatkozó referenciamutatók új kategóriáját is kialakítják, aminek köszönhetően a befektetők részletesebb információt kaphatnak a beruházásaik ökológiai lábnyomával kapcsolatban.

A környezetre káros fosszilis tüzelőanyagok támogatásának kivezetése elengedhetetlen ahhoz, hogy hatékony és eredményes energiauniót lehessen megvalósítani, ahogyan azt az EU a G20 keretében tett kötelezettségvállalásaiban is elismeri. 2008 és 2016 között a fosszilis tüzelőanyagok támogatása nem csökkent. E támogatások becsült értéke 2016-ban 55 milliárd EUR volt, ami azt jelenti, hogy az uniós és nemzeti szakpolitikák egyelőre nem elegendők azok kivezetéséhez⁹⁴.

7. Az energiaunió határozott külső dimenziója

Nemzetközi szereplőként az EU az elsők közt ismerte fel az éghajlatváltozással járó kihívást és a tiszta energiára való átállásban rejlő lehetőségeket. A tagállamokkal folytatott szoros együttműködésnek köszönhetően az EU sikeresen vesz részt az energia- és éghajlatügyi diplomáciában a diplomáciai hálózatai és az együttműködési ügynökségek mozgósítása révén, hogy ezáltal ösztönözze az ambiciózus globális éghajlati fellépést. Ez magában foglalja a partnerországokkal való kapcsolatteremtést, valamint az éghajlatváltozással kapcsolatos pénzügyi és technikai segítségnyújtást annak érdekében, hogy az országok végre tudják hajtani a Párizsi Megállapodás keretében vállalt, nemzetileg meghatározott hozzájárulásait. Az EU miniszteri szintű találkozókat szervezett Kínával és Kanadával az éghajlatváltozással kapcsolatos fellépés terén, és ezek a találkozók segítettek abban, hogy meg lehessen őrizni az éghajlatváltozással szembeni globális fellépésbe vetett hitet. Az EU továbbá szorosan együttműködik a G7 és a G20 csoport elnökségével és a partnerekkel a globális éghajlatváltozási fellépés előmozdítása érdekében, és hangsúlyozza, hogy a magas kibocsátással rendelkező gazdaságoknak vezető szerepet kell vállalniuk, és előrelépést kell mutatniuk. Ezenkívül az „Innovációs küldetés” kezdeményezés fontos kormányközi fórumot biztosít az új kutatási és fejlesztési tevékenységekkel kapcsolatban. A

⁹² Az ábra azt mutatja, hogy az éghajlat-politikai szempontok érvényesítéséhez való teljes hozzájárulás 2018-ban várhatóan eléri a 19,3%-ot. Az ábra felülvizsgálatára minden évben sor kerül.

⁹³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-modern-budget-may_2018_en.pdf

⁹⁴ <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-prices-and-costs>.

tiszta energiával foglalkozó miniszteri találkozóval⁹⁵ közösen évente megszervezett Innovációs küldetés fontos lehetőséget biztosít a tiszta energiával kapcsolatos innovációba való beruházások felgyorsítására.

Az EU tiszta energia és éghajlatváltozás terén játszott nemzetközi vezető szerepe beágyazódik az egyéb nemzetközi célkitűzéseibe is. Az éghajlatváltozás „vesélyeket megsokszorozító tényező”, amely nemzetközi bizonytalanságot és nagymértékű migrációs áramlást idéz elő. Ezzel szemben a tiszta energiába való, partnerországokban megvalósuló beruházás lehetőséget teremt arra, hogy a kis szén-dioxid-kibocsátású európai iparágak utat törjenek, amit az uniós fellépés igyekszik teljes mértékben kiaknázni.

Az EU a kereskedelmi és éghajlati célok összehangolásának új lehetőségeit keresi. Például az EU és Japán közötti gazdasági partnerségi megállapodás a világ első olyan megállapodása, amely kifejezetten tartalmazza a Párizsi Megállapodás iránti kötelezettségvállalást. A kétoldalú kereskedelem és energia terén az EU 2018-ban energiával és nyersanyagokkal kapcsolatos fejezetről állapodott meg Mexikóval, és továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy ilyen fejezetek szerepeljenek az energia és nyersanyagok szempontjából jelentős országokkal, például Ausztráliával, Azerbajdzsánnal és Chilével kötött szabadkereskedelmi megállapodásokban.

A forgalmi növekedéssel kapcsolatos várható kibocsátásnövekedést figyelembe véve a nemzetközi légi közlekedésből és a tengeri szállításból származó kibocsátás problémájának megoldása továbbra is kihívás marad. 2016 októberében a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet elfogadta a globális, piaci alapú intézkedés, a CORSIA⁹⁶ kialakítását, ami 2021-től kezdve a 2020-as szintet meghaladó kibocsátás ellensúlyozására irányuló első lépés. A tengerészeti ágazatban 2018 áprilisában a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet kezdeti stratégiát⁹⁷ fogadott el arról, hogy 2050-re a hajók üvegházhatásúgáz-kibocsátását legalább 50%-kal kell csökkenteni a 2008. évi szintekhez képest. Mindkét ágazatnál biztosítani kell ezeket a dekarbonizáció felé vezető elengedhetetlen lépéseket.

Az EU nemzetközi kötelezettségvállalása elősegítette az energiauniós célkitűzésének megvalósulását, miszerint diverzifikálni kell Európa energiaforrásait, és biztosítani kell az energiabiztonságot. Az EU rendszeres párbeszédet folytat az energiaszolgáltatókkal és partnerekkel – mind kétoldalúan (Norvégiával, az Egyesült Államokkal, Iránnal, Algériával, Egyiptommal és Törökországgal), mind pedig többoldalú platformokon keresztül (például OPEC, Unió a Mediterrán Térségért, G7 és G20).

A gázellátással kapcsolatban az Európai Bizottság számos háromoldalú megbeszélést vezetett Ukrajna és az Orosz Föderáció között, amelyek célja az volt, hogy biztosítsák az Oroszországból származó földgáz Ukrajnán keresztüli zavartalan átjutását. A Déli Gázfolyosón keresztül szállított földgáz először várhatóan jövő évben érkezik, ami az EU érintett partnerekkel és a projektben érdekelt felekkel folytatott folyamatos párbeszédének eredménye. Az Európai Bizottság továbbá támogatja a kelet-mediterrán országok erőfeszítéseit is, amelyek a jelentős mértékű gázforrásaik piacra hozatalára irányuló közös

⁹⁵ <http://www.cleanenergyministerial.org/>

⁹⁶ A nemzetközi légi közlekedés kibocsátáskompensációs és -csökkentési rendszere. A megállapodás meghatározza, hogy (i) a 2020-as szinten kell stabilizálni a kibocsátást azáltal, hogy a légitársaságokat kötelezni kell arra, hogy a kibocsátásuk növekedését ellensúlyozzák, (ii) melyek legyenek a globális rendszer fő tervezési elemei, (iii) valamint azt, hogy milyen ütemterv alapján kell elvégezni a részletes szabályokra vonatkozó munkát – lásd https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/aviation_en

⁹⁷ [http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304\(72\)_E.pdf](http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304(72)_E.pdf)

megoldások feltárását célozzák. Az Európai Bizottság továbbra is elkötelezett amellett, hogy támogassa a térséget abban, hogy földgázközponttá váljon, és a jövőben az EU földgázszállítója legyen. Folytatja szakpolitikáját, amely az ellátási források és a szállítási útvonalak további diverzifikációjára, valamint az energiával kapcsolatos vívmányoknak az EU teljes területén történő szigorú végrehajtására irányul.

Az Európai Bizottság nyomon követi a 2016. évi stratégiáját⁹⁸, amely arra irányul, hogy az EU még inkább vonzó célpont legyen a nemzetközi cseppfolyósított földgáz-ellátás szempontjából, és ezáltal segítsen abban, hogy a stratégia a diverzifikációs törekvések elengedhetetlen része legyen. Az EU minden energiapolitikai kérdés tekintetében szoros együttműködést folytat a jelentősebb partnerekkel, különösen az Egyesült Államokkal; mind az Egyesült Államok, mind pedig az EU tett konkrét lépéseket afelé, hogy a versenyképesen árazott USA-beli cseppfolyósított földgáz EU-ba történő importja nagyobb mértékű legyen. Jean-Claude Juncker elnök és Donald Trump amerikai elnök 2018 júniusi találkozója⁹⁹ óta a cseppfolyósított földgáz-kereskedelem fokozódott, 2019 márciusának végére¹⁰⁰ az importált mennyiség közel 9 milliárd köbméterre nőtt. Az EU-USA energiaügyi tanácsa keretében megrendezendő, cseppfolyósított földgázról szóló magas szintű konferenciára 2019. május 2-án kerül sor, aminek célja az üzleti kapcsolatok további mélyítése.

Az EU továbbra is támogatja a szomszédos országokat az energiaágazataik modernizálásában. Az Energiaközösségen keresztül az EU továbbra is támogatja a szerződő feleket az energiával és éghajlattal kapcsolatos uniós vívmányok fő elemeinek elfogadásában. Folyamatban van az Energiaközösségről szóló szerződés frissítése is.

Az Európai Unió határain túli nukleáris biztonság biztosítása szintén fontos terület az Európai Bizottság számára. Az EU szomszédságában a valamennyi uniós reaktorban elvégzettekhez hasonló stressztesztet rendeztek, és ezeket a jövőben is folytatják. A Fehéroroszország által végzett stressztesztet uniós szakértők vizsgálták felül.

A polgári nukleáris együttműködés terén az EU az átfogó közös cselekvési tervvel összhangban sikeresen lépett előre az Iránnal folytatott együttműködés tekintetében. Ezzel kapcsolatban az EU célja, hogy ösztönözze az együttműködést – hogy jobban megismerje Irán polgári nukleáris igényeit, és hogy fokozatosan növelje az Irán nukleáris programjába vetett bizalmat – és az Iránnal folytatott szélesebb körű, hosszú távú párbeszéd újbóli elindítását. Az EU számos intézkedést vezetett be e folyamat támogatása érdekében, különösen a nukleáris biztonság terén és Irán nukleáris szabályozó hatóságának támogatása céljából. Az EU nemrégiben megszervezte az EU és Irán közötti harmadik magas szintű szemináriumot a nemzetközi nukleáris együttműködésről és a nukleáris irányításról.

Az EU tovább bővítette a szén-dioxid-piacra vonatkozó nemzetközi együttműködését a nemzetközi partnerekkel, és szorosan együttműködik Kínával a kínai nemzeti szintű rendszer elindításában és kialakításában, valamint Új-Zélanddal és Kaliforniával. A kibocsátáskereskedelmi rendszer összekapcsolására irányuló első megállapodás az EU és Svájc között jött létre.

Az EU elismeri, mennyire fontos a fenntartható és tiszta energia a fejlődés és a globális stabilitás szempontjából. Ezért az EU folyamatosan növeli a fenntartható és megfizethető energiához való hozzáférésre irányuló támogatását. A 2014 és 2020 közötti

⁹⁸ Az EU stratégiája a cseppfolyósított földgázról és a földgáztárolásról, COM(2016) 49 final, 2016. február 16.

⁹⁹ Európai Bizottság – Sajtóközlemény A július 25-i EU–USA közös nyilatkozat: az Európai Unió egyre több cseppfolyósított földgázt (LNG) importál az USA-ból. Brüsszel, 2018. augusztus 9., csütörtök URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4920_hu.htm

¹⁰⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1531_hu.htm

időszakra vonatkozó jelenlegi többéves pénzügyi keret részeként 3,7 milliárd EUR-t irányoztak elő a fenntartható energiára. Két rendkívül jelentős kihívással kell egyszerre szembenézni: az energiához való hozzáférés kihívásával, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és ahhoz való alkalmazkodással járó kihívással. E kihívások összetettségére tekintettel az EU az erőfeszítéseit arra is összpontosítja, hogy támogassa az energiaágazat irányítását, és innovatív pénzügyi mechanizmusokat biztosítson a fenntartható energiába való magánberuházások ösztönzése érdekében. Ezek az innovatív pénzügyi mechanizmusok magukban foglalják az európai külső beruházási tervet. A 2018 szeptemberében bejelentett, új, Afrika és Európa közötti szövetség keretében Afrika és Európa közötti közös, magas szintű platformot hoztak létre 2018 novemberében a fenntartható energiába való befektetéssel kapcsolatban. Ez a magas szintű platform hozzá fog járulni az Afrika vezette „Afrikai megújulóenergia-kezdemenyezéshez”.

Mivel a kormányzatok intézkedései önmagukban nem elegendők a globális éghajlati célok eléréséhez, az EU a globális civil társadalommal, a magánágazattal, valamint a helyi és a regionális kormányzatokkal is összefog annak érdekében, hogy segítsen őket mozgósítani az éghajlattal kapcsolatos intézkedések terén. Az Európai Bizottság például a 2017. évi létrehozása óta támogatja a Polgármesterek Globális Éghajlat- és Energiaügyi Szövetségének kialakítását. Eddig világszerte több mint 808 millió embert és a teljes lakosság 10,59%-át képviselő 9296 város lépett be a Globális Szövetségbe. Ezek az intézkedések az EU által bevezetett, globális szintű megoldások lemásolásával nem csupán mozgósítják a városok kötelezettségvállalásait, hanem megkönnyítik a városi éghajlati és energiatervекbe való beruházást.

Háttérmagyarázat: az euró globális szerepének további erősítése az energiaágazatban

Az EU a világ legnagyobb energiaimportőre, és az éves energiaimportjának számlája körülbelül 300 milliárd EUR volt az elmúlt 5 évben. Ezért az EU stratégiai érdeke, hogy előmozdítsa az euró használatát az energiaágazatban. Ez csökkentené az európai vállalatok pénznemeknek és politikai kockázatoknak való kitettségét. Továbbá alacsonyabbak lennének az európai vállalkozások költségei és kockázatai, és csökkennének a háztartások által fizetett kamatok.

Erre csak akkor kerülhet sor, ha a tagállamok, a piaci résztvevők és egyéb szereplők közös erőfeszítést tesznek. Az Európai Bizottság ezért 2018 decemberében ajánlást¹⁰¹ fogadott el az euró nemzetközi energiamegállapodások és -tranzakciók terén történő szélesebb körű használatának előmozdításáról. Az Európai Bizottság továbbá számos konzultációt indított az érdekelt felekkel az euróban denominált tranzakciók szélesebb körű használatában rejlő piaci potenciálról, beleértve a nyersolajjal, gázzal vagy finomított termékekkel kapcsolatosakat.

V. KÖVETKEZTETÉSEK

Az energiaunió megeremtéséhez szoros együttműködésre van szükség az uniós intézmények, a tagállamok és a társadalom összes szegmense között. Az energiaunió jelentős mértékben hozzájárult Európa energiabiztonságának megerősítéséhez. Ezt a nemzeti piacok összekötésén, az energiaforrások további diverzifikálásán, a helyi megújuló energiaforrások telepítésén, az energiahatékonysági intézkedések bevezetésén és a beruházásokat támogató környezet előmozdításán keresztül éri el. Ezeket az erőfeszítéseket fenn kell tartani Európa energiabiztonságának és a versenyképes energiaárak biztosításához.

¹⁰¹ A Bizottság ajánlása (2018. december 5.) az eurónak az energiaágazatban betöltött nemzetközi szerepéről (C(2018) 8111 final), 2018. december 5.

Az energiaunió gazdasági potenciáljának kiaknázásához és az éghajlat-semlegesség előmozdításához az energiauniót most kell határozottan megalapozni. Az új jogi keret végrehajtása és a támogató intézkedések vonzzák a beruházásokat, amelyek Európa teljes gazdaságát fejleszteni fogják, munkahelyeket fognak teremteni, és előmozdítják az inkluzív növekedést. Ezeket az erőfeszítéseket most meg kell kétszerezni a további előnyök kiaknázása érdekében. Az átállásnak igazságosnak és társadalmilag elfogadhatónak kell lennie. A folyamat társadalmi vonatkozásait a kezdetektől a szakpolitikák középpontjába kell állítani.

Most és 2030 között a tagállamok és az Európai Bizottság között a nemzeti energetikai és éghajlati tervekkel kapcsolatban folyamatban lévő ismétlődő párbeszéd rendkívül fontos lesz. Ez a párbeszéd segíteni fog abban, hogy kollektív megoldásokat lehessen találni, ösztönözni lehessen a tagállamok közötti kölcsönös támogatást, és be lehessen vonni minden érdekelt felet. Ez biztosítani fogja, hogy az EU közösen valósítsa meg a kötelezettségvállalásokat. A tagállamok által benyújtott, nemzeti energetikai és éghajlati tervek tervezetének és az Európai Bizottság által 2019. június 30-án kiadott ajánlások értékelését követően a tagállamok 2019. december 31. előtt el fogják fogadni a végleges terveiket. Az energiaunió helyzetéről szóló következő jelentés közzétételére 2020 októberében kerül sor. Addigra ez a jelentés olyan helyzetben lesz, hogy hangsúlyozhatja az elfogadott jogi keret végrehajtásán keresztül elért előrehaladást, valamint a támogató intézkedésekkel kapcsolatos új fejleményeket. Az előrehaladás felülvizsgálata és az új fejleményekhez való dinamikus alkalmazkodás továbbra is fontos marad.

Minden korábbinál fontosabb lesz, hogy valamennyi gazdasági ágazatban integrációra és innovációra kerüljön sor, és nőjön a kapcsolódó szakpolitikák széles körével és a különböző intézkedésekkel kapcsolatos konzisztencia. Ezt a megközelítést – beleértve az energia, az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás, a levegőminőség, a digitális technológiák, az ipar, a közlekedés, a földterület, a mezőgazdaság, a társadalmi kérdések, a biztonság, valamint számos más kérdés terén – ösztönözni kell európai, nemzeti, regionális és helyi szinten. Ez lehetővé fogja tenni az EU számára, hogy kezelje a jövő kihívásait, például a digitalizációt, a fogyasztók pozíciójának megerősítését, valamint a rugalmas villamosenergia-piacok kialakítását, amelyek kezelni tudják a különböző megújuló energiaforrások magas arányát.

Az Európai Bizottságnak továbbra is be kell vonnia a polgárokat, a helyi hatóságokat és az iparágat az együttműködés ösztönzése, a teljes körű ipari értékláncok létrehozása, valamint a városi innováció és beruházás megerősítése érdekében. A szükséges finanszírozás biztosítása kulcsfontosságú lesz – az EU pénzügyi ágazatában jelentős potenciál rejlik arra, hogy az EU 2030-as éghajlati és energetikai céljainak megvalósításához szükséges közel 180 milliárd EUR évi beruházási igényt biztosítsa. Elengedhetetlen lesz biztosítani a stabil, hosszú távú finanszírozást sok éven keresztül, valamint azt, hogy a finanszírozás megfeleljen az energiaunió igényeinek.

Az EU-nak meg kell őriznie és fokoznia kell a globális éghajlati és energetikai fellépésben betöltött szerepét, és valamennyi polgára számára biztosítania kell az energia- és éghajlatbiztonságot. Ezért rendkívül fontos lesz a támogató keret megerősítésének folytatása, az energetikai átállás megkönnyítése, valamint az éghajlatsemleges gazdaság számára a megfelelő feltételek megteremtése.

Az EU virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról szóló, 2050-ig megvalósítandó hosszú távú stratégiai elképzelése elengedhetetlen lesz ahhoz, hogy az energiaunió további fejlődésének egyértelmű irányát meg lehessen határozni. Az Európai Bizottság által előterjesztett ajánlás megmutatja az éghajlatsemleges és modern gazdaság felé vezető utat. Az ajánlás ismételten hangsúlyozza, milyen fontos az EU széles körű támogató

kerete ahhoz, hogy az évszázad közepére el lehessen érni az éghajlatsemleges státuszt. Ez a keret a külső költségek internalizálásán, a konzisztens kutatási és innovációs naporenden, a régiók, gazdasági ágazatok és a nagyközönség számára biztosított igazságos átálláson, valamint a releváns szakpolitikák, többek közt az EU költségvetési, foglalkoztatási és kohéziós politikájának teljes körű kihasználásán keresztül előmozdítja a finanszírozásra és beruházásra vonatkozó kedvező körülményeket.